

222

OCTUBRE
2011
3 EUR

el mirall

Entrevista

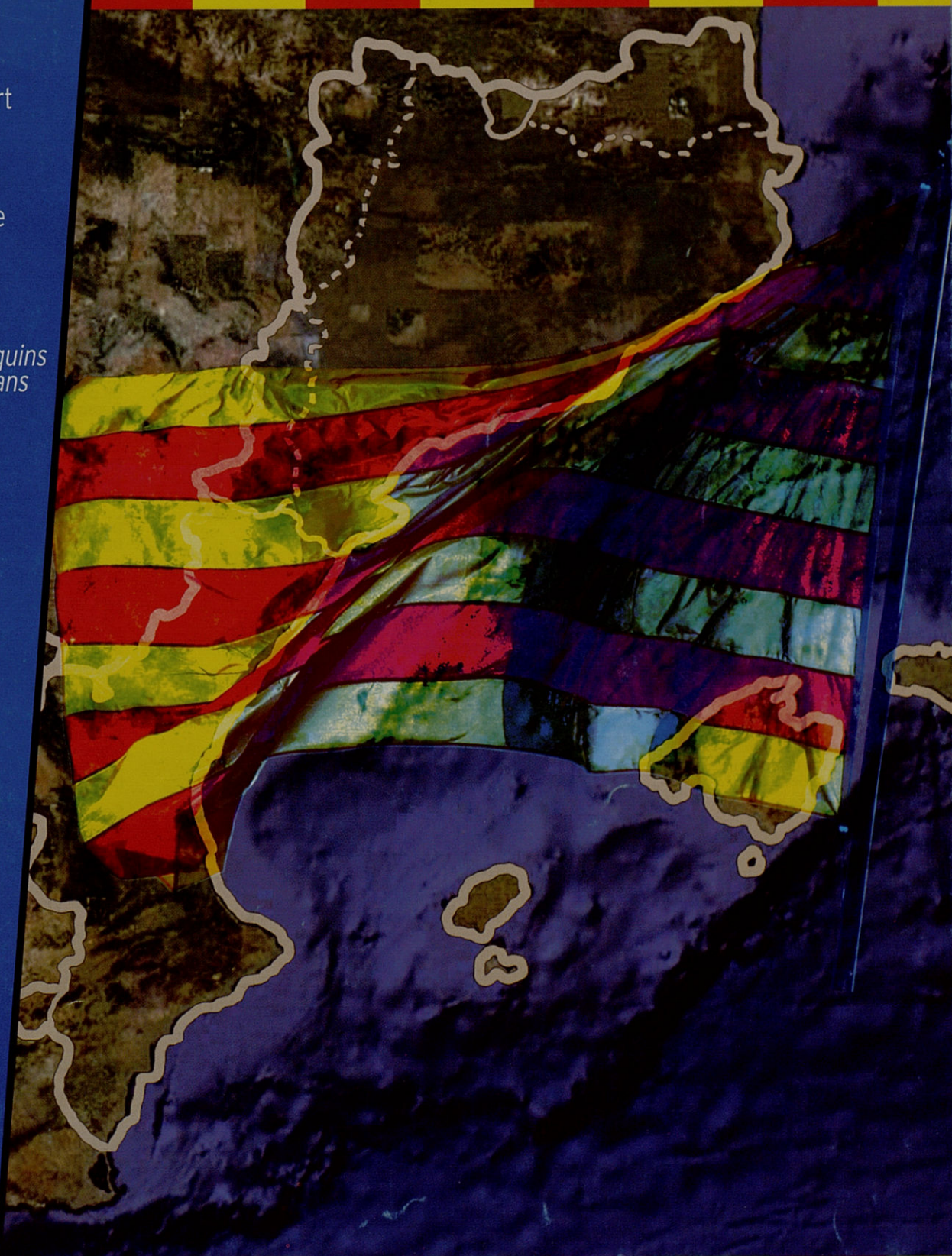
Rodant pel Món, 2a part

Itineraris

Gaspar Valero:
Travessa de la serra de
Tramuntana tira a tira
(6a etapa)

Dossier

El Missatge als mallorquins
i la Resposta als catalans

Arenal

Pça. Gaspar Rullan, 5 · 07600 Palma
Tel. 971 492 866
bibarenal@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Casal Solleric

Passeig del Born, 27 · 07012 Palma
Tel. 971 722 092
cagullo@sf.a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8.30 a les 14.30 h
Dimarts també de les 17 a les 20 h
Especialitzada en art

Coll d'en Rabassa

Albuera, 1 · 07007 Palma
Tel. 971 490 354
bibcoll@a-palma.es
De dimarts a divendres de les 16 a les 21 h
Dimarts i dijous també de les 10.30 a les 13.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Cort

Pça. de Cort, 1 · 07001 Palma
Tel. 971 225 962
bibcort@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Establiments

Carretera Esporles, 74 · 07010 Palma
Tel. 971 765 192
bibestabliments@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Gènova

Barranc, 22 · 07015 Palma
Tel. 971 405 481
bibgenova@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Indioteria

Gremi Tintorers, 2 · 07009 Palma
Tel. 971 207 505
bibsaindioteria@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Joan Alcover

Joan Alcover, 28 · 07006 Palma
Tel. 971 771 724
bibjalcover@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Josep M. Llompard

Emperadriu Eugènia, 6 (S'Escorxador) · 07010 Palma
Tel. 971 753 942
bibjmlompard@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h i de les 16 a les 20 h

Molinar

Xadó, 3b · 07006 Palma
Tel. 971 247 649
bibmolinar@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Olivar

Plaça de l'Olivar, edifici Mercat de l'Olivar,
1ª planta · 07002 Palma
Tel. 971 726 580
bibolivar@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8 a les 14 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Polígon de Llevant

Ciutat de Querétaro, 3 · 07007 Palma
Tel. 971 242 155
bibpoligondellevant@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h.
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Rafal Vell

Joan Estelrich Artigues, 50 · 07008 Palma
Tel. 971 474 414
bibrafalvell@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Ramon Llull

Institut Balear, s/n · 07012 Palma
Tel. 971 299 260
bibramonllull@a-palma.es
De dilluns a divendres de
les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Sant Jordi

Pau Bouvy, 31 · 07199 Palma
Tel. 971 742 036
bibsantjordi@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Santa Catalina

Fàbrica, 34 · 07013 Palma
Tel. 971 286 069
bibstacatalina@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Cladera

Cala Mitjana, 41 · 07009 Palma
Tel. 971 470 839
bibsoncladera@a-palma.es
Dilluns i dimecres de les 9 a les 13.15 h
De dilluns a divendres de les 15.30 a les 21 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Son Ferriol

St. Joan de la Creu, 43 · 07198 Palma
Tel. 971 429 856
bibsonferriol@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 16 a les 21 h
Dilluns i dimecres també de les 10.30 a les 13.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Son Forteza

Sant Isidre Llauredor, 25 · 07005 Palma
Tel. 971 243 983
bibsonforteza@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Gotleu

Josep Garcias 2b · 07008 Palma
Tel. 971 273 507
bibsongotleu@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Rapinya

Catalina March, 4 A · 07013 Palma
Tel. 971 792 337
bibsonrapinya@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Sardina

Camí Passatemps, 123 · 07120 Palma
bibsonsardina@a-palma.es
De dilluns a dijous de 9 a 11 h
Divendres de 9 a 12 h
De dilluns a divendres de 16 a 21 h
Dissabtes de 9 a 13 h

Son Ximelis

Cap Enderroc, 14 · 07011 Palma
Tel. 971 791 233
bibsonximelis@a-palma.es
De dilluns a dijous de les 15.30 a les 21 h
Divendres de les 10 a les 13.30 i de 15.30 a 21 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Terreno

Dos de Maig, 1 · 07015 Palma
Tel. 971 737 709
bibelterreno@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

[índex]

editorial	4	Blanquernàlia
dossier	5	El Missatge als mallorquins i la Resposta als catalans
entrevista	16	Rodant pel món. 2a part
miscel·lània	25	Jaume Lladó
racó econòmic	26	Renyades... d'aquí i d'allà
el semàfor	27	Oficina dels Drets Lingüístics
llibres	28	Llegir i, sobretot, rellegir
art	32	Es Baluard: contradiccions, memòries i ambigüitats
itineraris	38	Travessa de la serra de Tramuntana tira a tira Sisena etapa: de Bunyola a Valldemossa
cinefàgia	44	Harvey Keitel, Mallorca sempre té una segona part

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Octubre de 2011 · Núm. 222

Edició:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publicació:
Associació EL MIRALL
C/ del Pare Bartomeu Pou, 31, bxs.
07003 Palma

Adreça electrònica:
<http://www.ocb.cat>
comunicacio@ocb.cat

President:
Jaume Lladó

Director:
Joan Guasp

Cap de redacció:
Esther Balaguer

Consell editorial:

Jaume Lladó
Pere Bueno
Joan Guasp
Joan Miquel Chacon
Gabriel Matas
Macià Calafat

Publicitat:
Santi Adrover

**Producció, administració
i publicitat:**

Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
Omniun Cultural
C/ de la Diputació, 276, pral.
08009 Barcelona

Delegació a València:

Acció Cultural del País Valencià
C/ del Baró de Càrcer, 37
46001 València

Disseny
Marco Spinazzola

**Maquetació i
fotocomposició**
Ecogràfic

Impressió
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754

Dipòsit legal
PM 10-1987

Agraïments
Paraula. CSL

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5110152994

[editorial]

Blanquernàlia

Països Catalans lliures, ja!

Els fets fa 75 anys que tingueren lloc, però la xerrameca fa 300 anys que dura. I això ja passa de mida. No pot ser.

L'única sortida vàlida, digna, decent i valenta és la independència dels Països Catalans Units. Si es pot dir així, perquè fins i tot d'això dubtam. La resposta a tants atemptats de tot tipus, a tanta persecució, a tants intents de genocidi cultural i lingüístic, a tanta humiliació nacional, és la llibertat i la independència dels nostres països. Cal independitzar-nos d'un estat opressor, imperialista, ultratjant i bel·licós. Això ja passa de mida. No pot ser.

Recordant i repassant els escrits de fa 75 anys, observam que no hem avançat gens. Això és deplorable. Cal que ens preguntem el perquè. Per què? Per què ens trobam en les mateixes, i fins i tot en alguns aspectes en pitjors circumstàncies que aleshores. Aquesta és la llastimosa i única resposta que hem sabut donar als nostres avantpassats? És cert que som tan miserables?

Sovint, parlant del tema amb la gent interessada, amb la que pateix les conseqüències de manera més sensible, hom es pregunta si no deu ser que el concepte de Països Catalans fa massa respecte als interessats mateixos. Mallorquins i valencians, en general, no volen ser designats com a catalans, de Mallorca i de València respectivament, sinó que simplement volen ser considerats mallorquins i valencians, sense l'atribut de català al darrere. Aquesta realitat ha frenat moltes iniciatives durant aquets últims anys, i és una veritable llàstima. És clar que el més fàcil seria que no hi hagués tres països, sinó un de sol que es digués Catalunya, i no parlar-ne més. Però és aquí on sorgeix la complexitat. Ni Catalunya ni Països Catalans, res que faci olor de catalanisme com a eix superior de la resta. Això és el que cou.

Aleshores? Aleshores hauríem de crear un topònim –a través d'un lloc Facebook o Twitter– que englobàs tota la nostra nació i que fos acceptat per tothom. Per exemple, i només com a exemple: Blanquernàlia, de connotacions lul·lianes tan nostrades i oportunes. Si la nostra nació, formada per les Illes, el País Valencià i el Principat, es digués Blanquernàlia, potser no tindríem entre nosaltres els entrebancs amb els quals ara mateix hem de lluitar. Blanquernàlia. El nostre gentilici com a poble seria «blanquernalès», de la mateixa que la nostra llengua seria igualment el «blanquernalès» o el «blanquernal». I tothom content. Potser seria una solució amb la qual tothom hi estigués d'acord o, si més no, callàs i es tapàs la boca.

Blanquernàlia. Lliure. Independent. Sobirana. General i generosament acceptada. Qui ho sap! Tot pot ser. Perquè així no podem continuar una passa més: és fer retxes dins l'aigua, barallar-nos entre nosaltres, perdre el temps miserablement. Fer riure i fer el ridícul. I això no ens ho hauríem de permetre ni un minut més.

[dossier]

COORDINACIÓ: TOMEU MARTÍ

El Missatge als mallorquins i la Resposta als catalans, 75 anys

Introducció

Poc abans de l'estiu es complien 75 anys de la publicació del *Missatge als mallorquins*, publicat a Barcelona dia 20 de maig de 1936, i de la *Resposta als catalans*, publicada a Mallorca dia 10 de juny.

El *Missatge* i la *Resposta*, que bevien de la influència de l'esperit de la Renaixença, havien tingut un precedent immediat l'any 1934. Al maig d'aquell any es publicaren a Barcelona dos manifestos complementaris. El primer, *Desviacions en els conceptes de llengua i de pàtria*, afirma que la nació catalana és tot el territori on es parla català. El segon, *Per l'aproximació catalano-mallorquina*, reclama vies d'intercanvi cap a la unitat. El signaven Pompeu Fabra i altres personalitats de la cultura.

El juny de 1934 n'aparegué la resposta: *Carta oberta dels mallorquins al senyor Pompeu Fabra*. Al mateix temps, un comitè de relacions entre Catalunya i Mallorca anunciava que al desembre es faria efectiu un programa d'actes a banda i banda de la mar. Els fets d'octubre de 1934 varen avortar el projecte.

A la primavera de 1936, es va crear un nou ens, similar al comitè de relacions entre Catalunya i Mallorca, ara denominat Comunitat Cultural Catalano-Balear.

El 20 de maig de 1936, es publicà a Barcelona un *Missatge als mallorquins*. L'escrit posava en relleu els lligams entre Catalunya i Mallorca i animava a fer ac-

tes d'apropament entre dos territoris d'un mateix poble, amb l'objectiu de prosperar agermanats. El *Missatge* va ser signat per 165 personalitats destacades de l'àmbit de l'empresa i de la cultura.

El 10 de juny de 1936, es publicà a Mallorca la *Resposta als catalans*, signada per 153 intel·lectuals mallorquins.

El *Missatge* i la *Resposta* varen generar altres dos documents. Un, des de València, ratificava el contingut del *Missatge*; el segon, que no s'arribà a publicar, des de Menorca, imitava la *Resposta*. Ambdós aplaudien l'acostament.

Trenta dies després del cop d'estat dels militars feixistes encetava una nova etapa que desembocaria en una brutal repressió, dirigida pels germans Llorenç i Miquel Villalonga, dels revoltats sobre els mallorquins que signaren la *Resposta*.

Les amenaces dels feixistes i la por provocaren que 107 dels 153 signants de la *Resposta* se'n desdiguessin amb una rectificació redactada i promoguda pels germans Villalonga.

Ara EL MIRALL us ofereix un dossier sobre aquells documents, amb els textos íntegres del *Missatge*, la *Resposta* i les adhesions des de Menorca i València, basat en l'estudi *Vindicació de 'La Nostra Terra'*, fet per Bartomeu Mestre, i les investigacions del document menorquí de Fina Salord.

Dos missatges, dues respostes i un temps d'espera (*)

TEXT: BARTOMEU MESTRE I SUREDA, BALUTXO

Prou sabem els catalans que la nostra història és cíclica. Com a mostra, he cregut fonamental recordar un precedent, generalment ignorat, d'una endreça als mallorquins i la resposta corresponent, pràcticament idèntiques als escrits emblemàtics de 1936 i protagonitzats, dos anys abans, pels mateixos actors. Efectivament, el maig de 1934 es publicaren a Barcelona dos documents complementaris. El primer, *Desviacions en els conceptes de llengua i pàtria*, afirmava que la nació catalana és tot el territori on es parla català. El segon, *Per l'aproximació catalano-mallorquina*, reclamava vies d'intercanvi cap a la unitat. El signaren **Pompeu Fabra** i altres personalitats de la cultura. Els dos documents es reproduïren a *La Nostra Terra* i, com era d'esperar, motivà una resposta: *Carta oberta dels mallorquins al*

senyor Pompeu Fabra. Simultàniament, s'organitzà un comitè de relacions entre Catalunya i Mallorca i s'anuncià que al desembre d'aquell any es faria efectiu un programa d'actes, a banda i banda de la mar. Quan tot apuntava que s'enfortirien els nexes d'unió, els fets d'octubre de 1934 varen avortar el projecte. Una ombra de fatalitat es feia present en el moment de més intensa col·laboració.

La política va fer fracassar l'intent de germanor de maig i juny de 1934. Malgrat tot, s'endevinava que només seria una interrupció i, un dia o l'altre, hi hauria una represa. Així va ser i, després del Bienni Negre, la primavera de 1936, es va crear un ens similar al comitè de relacions entre Catalunya i Mallorca, denominat Comunitat Cultural Catalano-Balear, impulsora del *Missatge als mallorquins*, a

partir d'una idea d'**Antoni Maria Sbert**, cedida, per raons d'eficàcia, a **Joan Estelrich**. L'escrit, publicat el 20 de maig a Barcelona, posava en relleu els lligams entre Catalunya i Mallorca i animava a fer actes d'apropament entre dos territoris d'un mateix poble, amb l'objectiu de prosperar agermanats. Va ser presentat per un patronat, un comitè d'honor i un comitè organitzador, i signat per 165 personalitats del Principat destacades en l'àmbit de l'empresa o de la cultura. Com en el precedent de 1934, es va correspondre l'envit. N'assumiren la redacció **Miquel Ferrà** i **Joan Pons i Marquès**. La correspondència entre ambdós desxifra que passaven ànsia de no assolir un acord entre els més moderats i els més radicals. Quan Pons explica per carta el feliç desenllaç a Ferrà, aquest li respon satisfet per haver evitat l'esqueix, però emet un presagi premonitori de la malifeta que es veia venir: «Això si no surt un dictador fascista quan menys ens ho esperem, i ho envia tot en l'aire com els *titeres de Maese Pedro*!»

El 10 de juny de 1936 es publicà la *Resposta*, signada per 153

(*) El *Missatge als mallorquins* i la *Resposta corresponent* configuren un episodi paradigmàtic de la nostra història. Com que ambdós documents sortiren a l'empenta de *La Nostra Terra*, a l'estudi introductori que vaig fer de l'edició facsímil de la revista (*Institut d'Estudis Baleàrics i El Gall*, desembre de 2009), hi vaig dedicar alguns capítols amb aportacions inèdites i una anàlisi detallada dels fets que, atesa la complexitat de la gènesi i les conseqüències, m'obliga a convidar la gent interessada en la lectura completa, perquè qualsevol resum empobreix i empeteix la transcendental correspondència a favor de la unitat entre Mallorca i Catalunya.

mallorquins conscients i, per fer efectiva la unitat desitjada, dia 18 d'aquell mes s'anuncià per a la tardor un programa d'intercanvis. No obstant això, un mes en clau després, la insurrecció armada dels militars, amb la participació dels partits de dreta i la complicitat activa de l'Església, va estroncar el procés de retrobament nacional. Ho diu **Francesc de B. Moll**: «El 18 de juliol va impedir que es consolidàs la col·laboració entre les dues regions germanes». I ho ratifica **Gregori Mir**: «l'alçament militar-feixista interrompé la unitat».

La repressió va ser molt dura. Les persones que signaren la *Resposta* patiren una acarnissada persecució, en algun cas fins a la mort, atada per **Llorenç Villalonga**, que arribà a escriure: «publiqué un artículo contra los catalanes en recuerdo de aquel manifiesto amoroso que, dos meses antes, dirigiera Companys a los imbéciles intelectuales de Mallorca [...]. Los separatistas catalanes, los judíos y los masones decidieron comprar las plumas españolas postergadas. Su error consistió en tomar a los pobres intelectuales mallorquines, que nada pintaban, como una auténtica representación de Mallorca». I conclou que només hi podia haver «españoles o antiespañoles, y a éstos hay que eliminarlos». Dels 153 firmants de la *Resposta*, 107 se'n varen desdir.

L'any 1962, ara farà mig segle, alguns dels signants de la *Resposta* fundaren l'Obra Cultural Balear, a imatge de l'Òmnium Cultural de Catalunya. La represa seria molt lenta. Ho és encara ara i no ens pot venir de nou. Després de semblar de sal els cementiris i d'anticatalanisme la memòria, la sàdica repressió, quatre dècades de franquisme i quasi quatre més d'ençà de la vigent restauració borbònica, ens han volgut esvair el sentiment de pertinença a una nació catalana, més esquarterada que mai. És

Miquel Dolc

cert que s'han produït alguns avanços, però la reculada ha estat gegantina. Hi ha un indicador que ho delata: la connivència amb el poder dels submisos i silencis il·lustrats d'avui enfront de la coherència ideològica dels d'ara fa 75 anys. **Josep Massot i Muntaner**, en referir-se als intel·lectuals del temps de la República, diu: «tenien una amplitud d'esperit que no permet d'encasellar-los en un regionalisme de via estreta.» **Gregori Mir** amplia: «Va ésser un grup d'homes i dones

que estimaren profundament la seva terra. No es mereixien el final que tingueren. El seu pecat havia estat creure en la força alliberadora de la cultura i en la llibertat.

I aquell repte s'ha d'enfocar des d'una actitud que signifiqui proclamar el dret dels pobles a crear les seves pròpies condicions d'existència col·lectiva.» Passa d'hora de retre una justa reparació a aquells homes, amb el millor homenatge possible: refer el camí de la unitat. És un deure col·lectiu.

Missatge als mallorquins

El 20 de maig de 1936 es publicà a *L'Instant*; l'endemà, 21 de maig, a *La Veu de Catalunya* i *La Vanguardia*, i dia 23, a altres mitjans de Barcelona.

En mig de la crisi de valors que travessa el nostre món occidental, creiem un deure proclamar, ara més que mai, la virtut salvadora, dels principis de cultura i de les forces de cohesió moral, social i patriòtica que conserven, fortifiquen i eleven els pobles.

Catalans de Catalunya estricta, per la nostra cultura ens agermanem, en la història, en la nostra renaixença i en l'esdevenidor, amb altres pobles de la nostra nissaga i de la nostra llengua. En tot cas, creiem útil concentrar-nos en la idea de la nostra comunitat, que essent estrictament espiritual, no comporta hegemonies, sinó fraternal col·laboració.

Si els llaços ideals que uneixen Catalunya amb tots els altres pobles de llengua catalana són igualment forts i respectables, cal declarar que els que ens lliguen amb Mallorca, sense oblidar les altres illes, Menorca i Eivissa, són d'una naturalesa especialment íntima i infrangible. El gentil «regne dins mar» que l'alt rei En Jaume sembla conquerir més amb amor que amb les armes, ha seguit històricament i culturalment un destí identificat amb el nostre.

No podem oblidar que ja en l'alba de la nostra literatura, entre Catalunya i Mallorca es dreça aquell fill de pares catalans nascut a l'illa, que és sens dubte el més gloriós exponent de la nostra ànima: Ramon Llull.

Al llarg de la nostra renaixença, de la qual tot just acabem de celebrar el centenari de la iniciació, tro-

bem indissolublement associats els noms simbòlics de Rubio i Ors i Marian Aguiló, Miquel Costa i Llobera i Mossèn Jacint Verdaguer, Antoni Gaudí i el bisbe Campins, Felip Pedrell i Antoni Noguera, Joan Alcover i Joan Maragall.

En els Jocs Florals, l'escola mallorquina realitza una empresa verament salvadora amb l'aportació a la nostra literatura dels dos elements complementaris de la poesia popular i del sentit aristocràtic de l'idioma.

Mallorca dona a la nostra comunitat l'apòstol de la llengua catalana en la figura de Marian Aguiló, el primer que té la visió viva de la unitat substancial de la nostra parla en tots els seus dominis i el qui amb meravellosa intuïció, als futurs investigadors catalans, la via de l'estudi sistemàtic de la llengua parlada i de la llengua escrita i de la publicació crítica dels nostres antics monuments literaris.

El mestratge de Mallorca en el conreu de les belles lletres ja és cosa d'antiga tradició entre els catalans. Avui i sempre els noms dels precursors, Tomàs Aguiló, Jeroni Rosselló, Josep-Lluís Pons i Gallarza, Gabriel Maura, Guillem i Tomàs Forteza, Mateu Obrador, el benemèrit fundador dels estudis lul·lians, Bartomeu Ferrà, Miquel S. Oliver i tot l'estol dels més moderns escriptors mallorquins, presidits pels poetes cabdals Costa i Llobera i Joan Alcover, seran pronunciats pels llavis dels catalans com els noms de

Emili Darder.

Llorenç Villalonga.

germans clarividents que han plasmat en obra excel·sa d'art les millors qualitats de la nostra gran família.

Però aquests llaços tan estrets entre Mallorca i Catalunya, solament són sentits per les seleccions intel·lectuals de banda i banda de la nostra mar. Relíquia sagrada d'una antiga comunió de sang, de llengua i de cultura, cal que aquests sentiments de solidaritat siguin propagats a tots els estaments socials, si volem que la nostra renaixença assoleixi aquell sentit de destí col·lectiu que infon virtut d'eficàcia a totes les teories i a tots els ideals que puguin concebre les ments dels conduïdors dels pobles. Així, per damunt de totes les diferències d'ideologia, avui un estol de catalans del continent creuen necessari aixecar una croada per tal de procedir intensament a afermar aquells vincles històrics que la renaixença ha tornat a fer actuals i fecunds. I si és veritat que no s'estima sinó allò que es coneix, caldrà que continuant i intensificant anteriors iniciatives aquesta obra vagi

precedida d'una altra obra de difusió intel·ligent i eficaç, adreçada a donar-se a conèixer els dos pobles recíprocament en les manifestacions més significatives de llur vida espiritual.

Els mallorquins han contribuït a la nostra renaixença amb realitzacions essencials. Sempre ho hem reconegut així i l'esforç mallorquí ha estat per nosaltres sempre valorat. És just, doncs, que els catalans manifestem la nostra gratitud i la consagrem en la forma més duradora que és l'espiritual. Per això, ensems que saludem fraternalment els elements culturals de Mallorca, fem una crida a les entitats animades pels ideals de la renaixença i a les corporacions públiques de l'una i l'altra terra, perquè es disposin a dur a bon terme ben aviat actes que consagrin la nostra germanor i la nostra comuna esperança i institucions que organitzin i intensifiquin l'acció exemplar de Mallorca en el camp de la cultura.

PROMOTORS I SIGNANTS

El Missatge als mallorquins fou promogut per l'associació anomenada Comunitat Cultural Catalano-Balear (CCCB), que després de publicar-lo organitzà una visita a Mallorca d'intel·lectuals catalans, el juny de 1936, amb l'Orfeó Català. El president del comitè organitzador de la CCCB fou August Pi i Sunyer, però el promotor era Francesc

Cambó i Batlle, per mitjà de Joan Estelrich i Artigues. Aquesta associació havia tingut com a precedent un comitè de relacions entre Catalunya i Mallorca al qual els fets del 6 d'octubre de 1934 posaren fi.

Destacaven entre els membres del Patronat: Pere Coromines, Carles Riba, Pompeu Fabra, Lluís Millet, Agustí Calvet, Josep Puig i Cadafalch, Antoni Rubió i Lluch.

Formaven el Comitè d'Honor: Lluís Companys, president de la Generalitat de Catalunya; Joan Casanovas, president del Parlament; Ventura Gassol, conseller de Cultura; Carles Pi i Sunyer, batle de Barcelona, i Cristian Cortès, president de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

En total, 165 personalitats del Principat de Catalunya varen subscriure el manifest.

Resposta als catalans

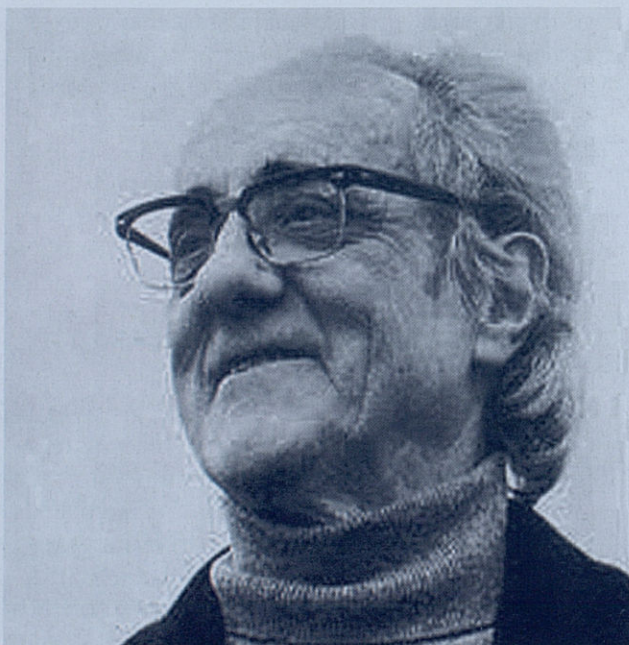
La *Resposta* es va publicar a la premsa de Mallorca el 10 de juny de 1936; a *La Publicitat*, el 14 de juny de 1936, i posteriorment a altres mitjans.

Salvador Galmés.

Bartomeu Rosselló-Pòrcel.

Francesc de Borja Moll.

Signat per elements representatius de totes les disciplines intel·lectuals, acaba d'ésser tramés als mallorquins un missatge que és alhora d'agraïment per elevades aportacions rebudes i una invitació a intensificar les actuacions conjuntes per un ideal comò de cultura i per un envigoriment de les forces de cohesió moral, social i patriòtica, avui més necessàries que mai en la vida dels pobles.

Ni la més elemental cortesia pot deixar incorrespost aquest reconeixement dels catalans d'avui a tot allò que l'escola mallorquina aportà a la renaixença literària catalana, des dels primers Jocs Florals restaurats, ni la sensibilitat col·lectiva més rudimentària pot esquivar la meditació davant el fet viu d'una cultura catalana, arborada pels seus capdavaners com un estendard de futures victòries a la

Visita a Palma de Lluís Nicolau d'Oliver. D'esquerra a dreta, Joan Manent Victory, Francesc Julià, Lluís Nicolau, Guillem Forteza, Emili Darder, Francesc Villalonga i Miquel Ferrà.

proa d'una nau de salvació enmig de la depressió espiritual que travessa i amenaça el món de l'Occident. Per això, amb la nostra simple condició de mallorquins conscients, hereus i dipositaris d'una tradició que ens emmotllà, i en la transmissió de la qual està el secret de la nostra subsistència com a poble, elevem aquí la veu per contestar aquell missatge.

Amb la nostra resposta volem fer primer que res la triple afirmació d'una unitat de sang, de llengua i de cultura; afirmació de fidelitat a una pàtria natural que és, per damunt de tota política, la terra on és parlada la mateixa llengua nostra. I afirmació que adreçem a la Catalunya immortal, la Catalunya de tots els catalans i de tots els temps, que s'estén del Rosselló a València, la del rei En Jaume I i de Ramon Llull, la que ressorgí triomfant el dia que un mateix esperit començava d'agermanar, en els inicis d'una renaixença gloriosa, els primers vidents d'enllà i ençà de la mar votats a la restauració de la nostra llengua.

Des que el Rei En Jaume en 1229 conquistava Mallorca, la nostra illa ha seguit el seu camí per la història, coincident a voltes i d'altres divergent, unida o separada políticament de la Catalunya occidental. No ens importa ara. Una realitat ha surtat per damunt de totes les altres, en tots els temps, a la nostra terra, i és la realitat ònica, incommovible, de la llengua viva. I amb aquesta realitat ens emparem avui per afirmar-nos a nosaltres mateixos, segurs

de la força incoercible que l'idioma representa, i en la qual fiem totes les esperances de durada com a col·lectivitat humana, arrelada en un solar comò i dotada d'un esperit i d'una fesomia pròpia.

L'afirmació d'una llengua és també l'afirmació d'una cultura. No creiem equivocar-nos en assegurar inscrit l'esdevenidor cultural de Mallorca en l'òrbita de gravitació que la llengua li assenyalava.

I en ratificar públicament l'adhesió a aquesta llengua i a la seva cultura, no entenem renunciar a cap de les característiques que han modelat al llarg dels segles la nostra fesomia popular, de la mateixa manera que han particularitzat la varietat del parlar mallorquí, dins la unitat inexpugnable de la llengua catalana. Som i serem fidels a una Mallorca que es vol afirmar profundament mallorquina i exaltar així la seva íntima i autèntica personalitat.

Davant el miracle vivent d'una cultura catalana que desplega als nostres ulls la seva carta de ciutadania en els centres de la cultura universal, no defugim de prendre posicions al seu redós amb tota la modèstia del nostre esforç. Aquesta adhesió, instintiva més que no reflexiva, tal volta fins avui, hem de fer-la conscient, viva i estesa a tot el nostre poble. I així responem a la crida que ens és feta, disposats a col·laborar en tots aquells actes i projectes encaminats a consagrar la nostra germanor essencial i la nostra comuna esperança.

Els 153 mallorquins signants de la Resposta

Alfons Aguiló
 Eugeni Aguiló, perit agrònom
 Francesc de S. Aguiló, metge
 Francesc de S. Aguiló, professor
 J. Aguiló de Son Servera, metge
 Gaietà Aguiló, president de la Secció Acadèmica de Sant Cosme i Sant Damià
 Antoni Albertí, metge
 Guillem Alcover, notari
 Pau Alcover de Haro, advocat
 Antoni Ignasi Alomar, advocat
 Gabriel Alomar i Villalonga, publicista
 Gabriel Alomar i Esteve, arquitecte
 Bartomeu Amengual, secretari de la Cambra de Comerç de Barcelona
 Manuel Andreu i Fontirroig, escriptor
 Andreu Arbona i Oliver, escriptor
 Miquel Arbona, escriptor
 Miquel Arrom, mestre
 Pere Aull, mestre nacional
 Bartomeu Barceló, escriptor, prevere
 Pere Barceló, professor
 Miquel Bauçà i Morell, advocat
 Rosa Bennàssar, presidenta del Foment de Cultura de la Dona de Sóller
 Bartomeu Billoch, escriptor
 Miquel Bisbal, metge
 Jaume Busquets i Mulet, professor mercantil
 Damià Canals, llicenciat en Filosofia i Lletres
 Joan Capó i Valldpadrines, inspector de Primera Ensenyança
 Jaume Cirera i Prim, químic
 Guillem Colom i Ferrà, poeta
 Guillem Colom i Casanoves, geòleg
 Jaume Colom
 Miquel À. Colomar, escriptor
 Jaume Comes, metge
 Andreu Crespi i Salom, professor
 Emili Darder i Cànoves, metge
 Miquel Deyà, mestre
 Miquel Dolç i Dolç, poeta
 Llorenç Maria Duran, escriptor
 Josep Ensenyat, professor
 Fèlix Escalles, advocat
 Joan Estelrich, escriptor
 J. Feliu, advocat
 Bartomeu Ferrà, pintor
 Miquel Ferrà, llicenciat en Lletres
 Andreu Ferrer i Ginart, director de l'Escola Graduada P. Garau
 Antònia Ferrer, apotecària
 Jaume Ferrer, odontòleg
 Margarida Ferrer, mestressa nacional
 Josep Font i Tries, doctor en Filosofia
 Miquel Font i Gorostiza, advocat
 Baltasar Forteza, president de l'Orfeó Mallorquí
 Bartomeu Forteza, enginyer agrònom
 Guillem Forteza, enginyer de camins

Miquel Forteza, enginyer agrònom
 Rafael Forteza, crític musical
 Josep Forteza-Rey, odontòleg
 Ignasi Forteza-Rey Forteza, odontòleg
 Lluís Frontera, metge
 Vicenç Furió i Kobs, president de la Comissió de Monuments
 Gabriel Fuster i Mayans, advocat
 Joan A. Fuster, pintor
 Salvador Galmés, director de l'edició de les Obres de Ramon Llull, prevere
 Miquel Garau i Massanet, perit industrial
 Antoni Garau, professor
 Llorenç Garcias, botànic
 Antoni Giménez i Vidal, director del Museu Arqueològic Lul-lià
 Bernat Jofre, advocat
 Bernat Juan i Juan, director del Laboratori Municipal de Palma
 Vicenç Juan i Serra, industrial
 Joan Llabrés, corresponent de l'Acadèmia de la Història
 A. Llobera, president dels Amics d'en Costa
 Josep Malbertí, conservador del Museu de Bellver
 Joan Marquès i Arbona, director de Sóller
 Miquel Marquès i Coll, periodista
 Jaume Mas i Porcel, músic
 Joan Mascaró, professor
 Miquel Massutí i Alzamora, del Laboratori Oceanogràfic
 Gabriel Mayol, metge
 Josep Mayol i Tries, odontòleg
 Maria Mayol, professora
 J. Mir i Pena, metge
 Josep Miró i Pastor, advocat
 Francesc de B. Moll, director de l'Obra del Diccionari i de la Biblioteca «Les Illes d'Or»
 Faust Morell i Gual
 Ramon Morey i Antich, mestre
 Antoni Mulet, agent de Duanes
 Joan Mulet i Roig, advocat
 Andreu Muntaner i Vanrell, professor
 Joan Muntaner i Bujosa, escriptor
 Guillem Nadal, secretari d'ambaixada
 Bernat Obrador, extinent d'alcalde
 Bartomeu Oliver, director de l'Institut Tècnic Eulàlia
 Miquel Oliver i Maimó, músic
 P. Oliver Domenge, apotecari
 Andreu de Palma, OMC
 Mateu Palmer, odontòleg
 Joan Palou, apotecari
 Antoni Parietti i Coll, enginyer de camins
 Martina Pascual, bibliotecària
 Joan Petro, mestre
 Josep Picó, director de l'Orfeó Mallorquí
 Antoni Pisà, advocat
 Joan Pisà i Ensenyat, odontòleg
 Antoni Pons i Pastor, historiador, prevere
 Fèlix Pons i Marquès, advocat

Joan Pons i Marquès, llicenciat en Lletres
 Ferran Pòrcel, doctor en Història
 Josep Quinyones i Veny, advocat
 Rafael Ramis i Togores, periodista
 Pere A. Reus, advocat
 Gaspar Reynés, metge
 Gaspar Reynés i Quintana, advocat
 Antoni Reynés, odontòleg
 Ignasi Ribes i Muntaner, professor
 Guillem Roca i Waring, advocat
 Antoni Rosselló, perit agrònom
 Bartomeu Rosselló-Pòrcel, llicenciat en Lletres
 Marià Rovira, metge
 Gaspar Rul-lan i Garcias, membre de la Royal Photographic Society of Great Britain
 Miquel Sacanell, escultor
 B. Sagrera, mestre
 Antoni Sagristà, dibuixant
 Maria Antònia Salvà i Ripoll
 Antoni Salvà i Ripoll, director de La Nostra Terra
 Baltasar Samper, músic
 Josep Sampol, metge
 Joan Sanxo i Llodrà, mestre nacional
 Francesc Sanxo i Sagaz, metge
 Joan Sanxo-Tous, secretari de l'Associació per la Cultura de Mallorca
 Elvir Sans i Rosselló, president de la Societat Arqueològica Lul-liana
 Bartomeu Sastre
 Gabriel Sastre, mestre nacional
 Antoni M. Sbert, director de l'Institut d'Acció Social Universitària
 Joan Sbert, llicenciat en Lletres
 Josep Serra, apotecari
 M. M. Serra Pastor, escriptor
 Pere Serra, mestre nacional
 Pere Serra, metge
 Jaume Serret i Ramis
 Àngel Soler, mestre
 Francesc Sureda i Blanes, regent de l'Escola Lliure de Lul-lisme
 Josep Sureda i Blanes, president de l'Associació per la Cultura de Mallorca
 Miquel Sureda i Blanes, president del Museu Regional d'Art
 Joan M. Thomàs i Sabater, director de la Capella Clàssica
 Andreu Torrents, veterinari
 Jaume Torrents, apotecari
 Joan Torrents, mestre
 Martí Torrents, apotecari
 Joan Trian, metge
 Joan I. Valentí i Marroig, psiquiatre
 Damià Vidal, notari
 Francesc Vidal-Burdils, escriptor
 Martí Vila, metge

(Font: Vindicació de 'La Nostra Terra', Bartomeu Mestre i Sureda. El Gall Editor. 2009)

El manifest menorquí de 1936: l'adhesió entre la consciència i la cooperació

TEXT: JOSEFINA SALORD RIPOLL

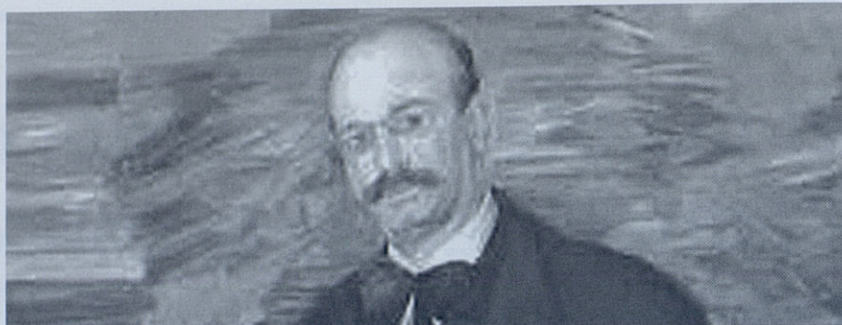
Gràcies a un full trobat fa anys entre els papers de Josep Salord Farnés (Ciutadella 1911-1970), l'home de cultura que millor encarna la voluntat espriuana de salvació dels mots durant el franquisme, coneixem l'existència d'un manifest menorquí, que és, alhora, una adhesió a la resposta dels cent cinquanta-tres mallorquins al missatge publicat a la premsa barcelonina el maig de 1936 i una declaració del lloc que Menorca ocupa i ha d'ocupar en la cultura catalana contemporània. El manifest és diàfan: els emissors («nosaltres que formam el nucli menorquí informat per l'esperit de la Renaixença»), perquè se senten interpel·lats i agraïts pel *Missatge als mallorquins*, s'adhereixen a la *Resposta als catalans* des d'una doble argumentació: primer, la consciència del paper capdavanter que han tingut els il·lustrats menorquins (l'obra traductora de Vicenç Albertí i la gramatical d'Antoni Febrer i Cardona) en les dècades anteriors a l'inici de la Renaixença (en què se situa Josep M. Quadrado),

Andreu Crespi.

i, després, la voluntat de cooperació, present i futura, en aquesta cultura pròpia, simbòlicament encarnada en el català Jacint Verdaguer, el valencià Teodor Llorente i l'insular Miquel Costa i Llobera. Llàstima que, d'aquest *Manifest menorquí*, no en coneguem les signatures, possiblement no recollides per manca de temps entre la pu-

blicació el 10 de juny a la premsa de Mallorca de la *Resposta als catalans* i l'esclat de la guerra gairebé un mes després. Les fúries, com volia Màrius Torres, començaven a aterrar la ciutat d'ideals i de realitats bastida al món contemporani. I, tanmateix, des de la desfeta, cercava també el poeta, als amagats horitzons, «la ciutat llunyana».

Gabriel Alomar.

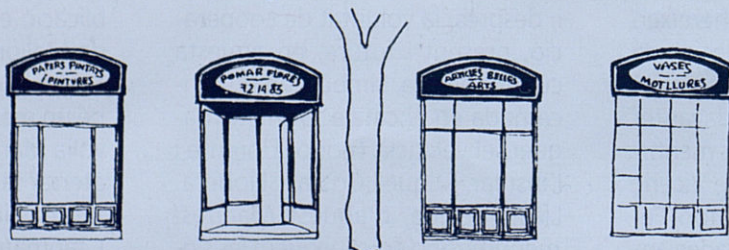
El *Missatge als mallorquins*, firmat per un gran nombre de personalitats que representen tots els valors intel·lectuals i cívics de Catalunya, no va dirigit únicament als fills de la Balear major, com podria fer creure el seu títol, sinó que fa al·lusió explícita a les illes germanes, Menorca i Eivissa. Per tant, de totes les expressions de gratitud, de cortesia i d'elo-gi que en el dit *Missatge* es contenen, nosaltres menorquins hem de prendre la part que en la intenció dels comunicants ens és concedida; i naturalment, no hem de correspondre d'altra manera que amb l'agraïment més profund a un acte de delicadesa com el que tal *Missatge* representa.

Ja s'ha fet pública la resposta de Mallorca, plena de cordialitat i d'oferiments de cooperació. Aqueixa resposta, avalada amb les firmes de més de cent-cinquanta persones que a l'illa major cultiven les més variades disciplines intel·lectuals, diu tot el que es pot dir en afirmació de la comunitat de raça, de llengua i de cultura amb el poble català. Nosaltres que formam el nucli menorquí informat per l'esperit de la Renaixença, no sabríem dir més ni millor que els nos-tres germans de Mallorca; bastarà, doncs, manifestar que ens adherim de tot cor i amb

sencera convicció a la resposta d'ells, i expressam el nostre desig d'obrar en conseqüència amb aquesta professió de fe en les desti-nacions futures de la comunitat catalano-balear. No podem oblidar la part que eminents fills de Menorca han presa en les tasques glorioses de la Renaixença. Tenim present que foren menorquins els primers precur-sors insulars de l'*Oda a la Pàtria* d'Aribau: En Vicent Albertí i Vidal, qui l'any 1818 traduïa en menorquí «La Alonsiada» de Joan Ramis, i N'Antoni Febrer i Cardona, bon humanista, autor de moltes poesies menorquines i d'una gramàtica i d'un diccionari de la nostra modalitat dialectal a la primeria del segle XIX. Ni volem que caigui en oblit la glòria d'esser nat a Menorca el gran Quadrado, el membre més il·lustre del triumvirat qui amb *La Palma* realisava la incorporació definitiva de les nostres illes al ressorgiment espiritual de Catalunya. A aquest ressorgiment volem aportar la cooperació de Menorca, procurant que la nostra illa renesqui en el propi esperit, segurs que així ens trobarem sempre dins la gloriosa trajectòria dels pobles recobrats en la unitat simbolisada per Verdaguer, Llorente i Costa i Llobera.

"Encara queden botigues"

Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 721 483 - Fax 971 719 312 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

Des de valència: adhesió al «Missatge als mallorquins»

El 28 de juny de 1936, es va publicar a *La Vanguardia* un document provinent del País Valencià titulat *Adhesió al 'Missatge als mallorquins'* que deia:

Assabentats del *Missatge* que els catalans de la Catalunya estricta adrecen als mallorquins, els valencians volem manifestar la nostra plena adhesió a la lletra i l'esperit d'aquell document. Amb aquesta adhesió enviem als nostres germans de Mallorca el

nostre viu i fervorós desig de que troben ressò entre ells les paraules del *Missatge*, per a que aquest esdevinga fructífer en les relacions internes de la nostra Comunitat Cultural.

SIGNANTS:

Joaquim Reig, president de la Unió Valencianista
Nicolau Primitiu, president de Proa i director del Centre de Cultura
Adolf Pizcueta, publicista
E. Navarro Borràs, poeta
J. Castanyer, regidor valencianista
Lluís Guarnier, poeta i professor
M. Duran de València, escriptor
Rafael Rosselló, directiu del Partit Valencianista d'Esquerra
Carles Salvador, filòleg i poeta
M. Thous Llorens, escriptor i mestre
Angeli Catanyer, poeta
G. Huguet Segarra, fundador d'Esquerra Republicana del Partit Valencianista
F. Bosch Morata, metge
E. Caballero Muñoz, poeta

J. Martínez Vidal, directiu del Partit Valencianista d'Esquerra
Vicent Tusón, de la Unió Valencianista
Josep Maria Tusón, de la Unió Valencianista
Emili Nadal, escriptor i catedràtic
Paqual Asins, poeta
Robert Morodes, president de l'Associació d'Estudiants
F. Soto Mas, regidor valencianista
E. Cebrià, secretari de la Unió Valencianista
J. Calvete, de la Unió Valencianista
Rafael Molina, de la Unió Valencianista
Carles Biel, advocat
J. Navarro Barba, de la Unió Valencianista
F. Martínez, de la Unió Valencianista
Joan Reig, de la Unió Valencianista
Joaquim Rieta, president de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana

[entrevista a...]

Eusebi Colomer i Catalina Capellà Rodant pel món [2a part]

PER ESTHER BALAGUER

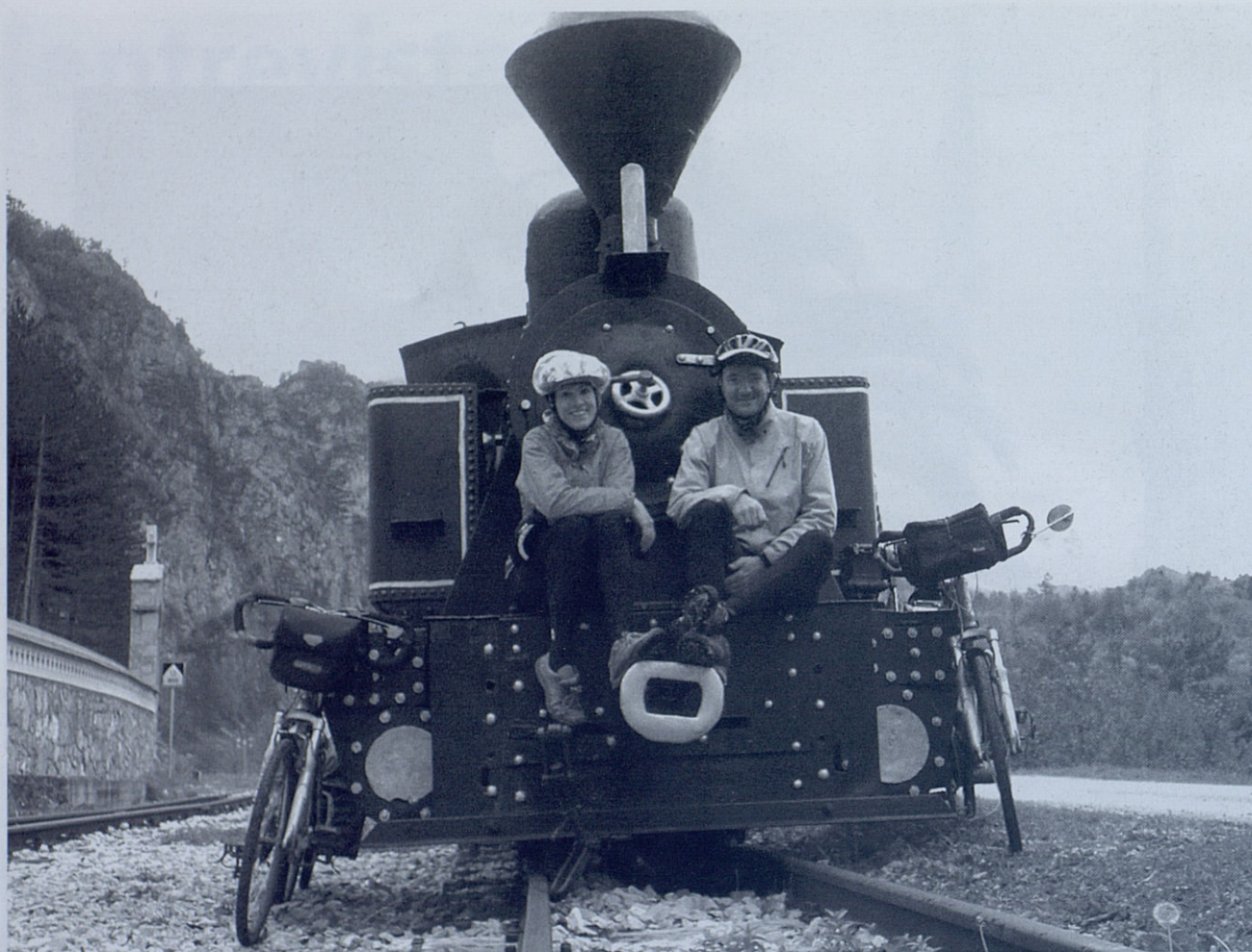
Rodant pel Món és un projecte que neix de la il·lusió i l'esperit aventurer de dos joves porrerencs que ja fa gairebé cinc anys decidiren emprendre l'aventura més gran de les seves vides: fer la volta al món amb bicicleta.

Han estat tres anys de pedalar pels paisatges més espectaculars i plurals del planeta: neu, muntanya, desert i costa; tres anys de conviure amb la riquesa de les cultures que esquitxen la geografia mundial; tres anys de sacrificis, alegries i alguna penúria; tres anys inesborrables que, un cop arribats a Mallorca, desitgen compartir amb tots nosaltres.

Com assegura na Cati, el cinquanta per cent de Rodant pel Món, «aquest pic l'hem feta grossa». Per això, aquest cúmul d'experiències i records que duen a l'esquena (ja que el petit remolc de les seves bicicletes no els permetia emportar-se a casa gairebé res de tot allò que els captivava) mereix ser compartit amb tots els que segurament per por, per inseguretat o simplement per peresa mai no ens allunyarem de la comoditat de les nostres llars.

CONTINUA...

Si haguéssiu de destacar un moment del viatge per especial, per inoblidable, per la seva càrrega emocional, quin seria?

Cati: L'arribada al camp base de l'Everest a cop de pedal: indescriptible. I, especialment, l'arribada a la plaça de Porreres, acompanyats de la nostra gent i amb la satisfacció d'haver aconseguit el repte que anys enrere ens semblava una utopia.

Eusebi: A mi el que més

m'ha impactat és el component humà, em commovia constantment. Em passava cada vegada que ens convidaven a dormir a una casa particular, sobretot en llocs pobres, on havies de compartir el poc que tenien. De vegades, vivia tota una família en una habitació petita, sense divisions i amb un sol llit destinat als més grans.

Com que érem els seus convidats, fort i no et moguis hàviem de dormir en aquell únic llit. No hi havia manera de convèncer-los que nosaltres podríem dormir a terra amb

les estoretes i els sacs. Així, ja ens teníeu al seu únic llit i la resta de la família dormint a terra o fora de la casa. Com més pobres eren, més hospitalaris, i això ens desmuntava per complet. Molts de matins, quan ens acomiadàvem de la gent, no podíem aguantar les llàgrimes d'emoció. Sabíem que era quasi impossible que poguéssim

tornar a veure aquestes persones alguna vegada més en la nostra vida. Havia estat només un vespre, unes hores de convivència, però el llac que s'havien establert eren molt forts, tot i les grandíssimes dificultats idiomàtiques.

Heu passat por?

E: Ja abans del viatge no

era gaire habitual que tingués por de qualsevol cosa, però durant i després del viatge si alguna cosa puc confirmar és que no hi ha res que em faci por. Sí que hi ha hagut moments més difícils que d'altres i que havíem de prendre una sèrie de precaucions per seguretat personal (robatoris, etc.), però no solíem tenir por. A més, l'hospitalitat de la

gent et feia confiar cegament. Crec que l'únic perill al qual veritablement estàvem sotmesos era el trànsit i la vulnerabilitat del nostre mitjà. Sobretot a l'Índia, on circular per qualsevol carretera es converteix en un autèntic suïcidi. Sí que hi va haver dies que vàrem tenir una mica de por que ens passàs per damunt un camió, un

embat
LLIBRES

PEDAGOGIA
PSICOLOGIA
NARRATIVA
LOGOPÈDIA
CINEMA
TEATRE

HISTÒRIA
FILOSOFIA
TREBALL SOCIAL
SOCIOLOGIA
HISTÒRIA
DE LA CIÈNCIA

Ptge. Papa Joan XXIII | Centre Comercial Geranis | 07002 Palma. Mallorca. Espanya | T +34 971 713 350 F +34 971 213 641
info@embatllibres.com | www.embatllibres.com

tractor, o fins i tot un elefant.

C: La por no pot formar part de l'equipatge en el món de l'aventura. En vaig passar en moments puntuals, com amb els cans a les carreteres de Sud-amèrica, amb els óssos al nord dels Estats Units i el Canadà, i amb el trànsit de l'Índia. I com diu n'Eusebi, a la carretera...

Tres anys és molt de temps, i més fora de casa i en les vostres circumstàncies. La cosa es complica encara més si sou dos. Alguna vegada vàreu estar a punt de rendir-vos?

C: Sí, foren per a mi tres

o quatre moments molt puntuals. No duraven mai més d'un dia perquè el que vivíem, descobríem o apreníem ens omplia tant que minimitzava o anul·lava la idea. Ha estat una experiència dura, molt dura, però immensament gratificant. No m'hauria perdonat mai aturar-la sense haver-ho intentat fins al final.

E: Durant aquests tres anys hi ha hagut dies comptats en què hem estat realment baixos d'ànim. Però com diu na Cati, sempre hem tingut la sort que després d'un dia de desànim arribava alguna cosa espectacular, ja fos conèixer algú o bé visitar llocs impressionants.

Això feia que oblidàssim ràpidament aquell moment fotut i tornàssim a l'optimisme. El fet de viatjar dues persones ajuda perquè no sempre la sensació de desànim passa a tots dos al mateix moment, d'aquesta manera un pot animar l'altre. I així era, de fet.

Sort que vàreu tenir el coratge de continuar endavant!

E: És clar que sí. El fet d'enriquir-te amb persones de diferent cultura, raça i idioma et dóna una força molt especial, era com una vitamina per al nostre cor. Després hi havia tota la gent que havia confiat en nosaltres i que ens havia

ajudat a tirar endavant el projecte: família, amics, patrocinadors, col·laboradors. Record una anècdota d'una persona que estava al càrrec dels patrocinis d'una determinada empresa. Quan hi vàrem parlar ens va contestar que no podien patrocinar-nos perquè el projecte podia semblar «unes vacances pagades». En els moments més durs, sempre fèiem la broma de dir-nos: «Mira tu quines vacances que ens estam pegant!»

C: El suport dels nostres familiars i amics; la gent que coneixíem pel camí, que es desfeia per donar-nos una mà i ens ho va fer tot molt senzill; també els missatges que rebíem al web; els comentaris que ens arribaven de gent que no ens coneixia però valorava el nostre esforç...; això va fer que en tot moment n'Eusebi i jo lluitàssim per dur Rodant pel Món a port.

Si haguéssiu de triar alguna anècdota divertida, ens explicàrieu...

el mirall
amb el suport de

Consell de Mallorca

■ Departament de Cultura i Patrimoni
Direcció Insular de Política Lingüística

ESTOP
ESTUDIS TOPOGRÀFICS
FOTOGRAFIA-TOPOGRAFIA-PROJECTES

- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r · Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

E: És difícil triar-ne una, però tal vegada el dia en què ens varen convidar a unes nocces al Vietnam i finalment quedàrem a dormir a casa d'un dels convidats. Aquell dia vàrem agafar més protagonisme com a convidats estrangers espontanis que no els novis. Tots es volien fer fotos amb nosaltres, brindar, cantar i ballar. Va ser un dels dies més divertits del viatge.

C: El dia en què menys distància recorreguérem; érem a Colòmbia i havíem passat un dia en una casa particular. No poguérem sortir a primera hora perquè esperàvem poder berenar i acomiadar-nos de qui ens acollia, que arribava de fer

torn de nit. Feia moltíssima calor. Tal vegada eren les 9 del matí. Feim la volta al cap de cantó per dirigir-nos a la carretera principal i ens creuam amb un ciclista que arribava d'entrenar-se. Es va interessar primer pel nostre equipament, després per la nostra història i finalment no ens deixava marxar sense que entràssim a ca seva, coneguéssim la seva dona i acceptàssim un bon berenar. Havíem pedalat uns 130 metres. Deia que feia massa calor i calia partir just quan s'aixecava el sol. Ell mateix ens volia acompanyar l'endemà en els primers quilòmetres i al final vàrem estar dos dies a ca seva. Ens

va mostrar la preciosa zona de Santa Marta (platges, parc nacional, etc.).

Us imagin amb les bicicletes i el carretó, i devíeu ser una estampa ben pintoresca i cridar l'atenció per on passàveu. Com es varen portar els mitjans, tant els nostres com els d'arreu del món?

E: El fet de viatjar amb bicicleta i sobretot amb un remolc tan curiós com el nostre sempre despertava la curiositat. Sí que hi havia països on les persones no acabaven de creure el perquè de viatjar amb bicicleta, sobretot quan sabien que

érem europeus i suposadament teníem doblers suficients per poder viatjar amb autobús o cotxe. Sovint ens demanaven si el que fèiem era una promesa religiosa o algun tipus de peregrinació. A altres països una mica més moderns la gent mostrava molta curiositat per saber quins països havíem visitat, quant de temps havia de durar el viatge, etc. Pel que fa als mitjans de comunicació, cada vegada que vàrem visitar algun diari, ràdio o televisió sempre es varen mostrar interessats pel que fèiem, i al nostre web hi ha penjades algunes entrevistes de diferents mitjans de comunicació estrangers, i també locals, evidentment.

Obre els ulls

Cirurgia ocular amb làser integral. Més ràpida, més segura.

971 20 15 12 • www.iom.es

sita cap i cor. O sigui, la voluntat de voler aconseguir allò que desitjam i el sentiment i l'entrega per aconseguir-ho. La lluita i l'esforç sempre et donen un profit.

«Aquest pic l'hem feta grossa». Això em vàreu dir [a Catalina] el dia en què us vaig conèixer. Sou conscients, supòs, que difícilment la fareu més «grossa» que aquesta, o vaig equivocada?

E: No vas equivocada. Després d'això és bastant difícil organitzar alguna aventura més grossa. Ara bé, sempre dic que el més important d'un viatge no és la durada sinó el que vius i aprens. Com diu el meu amic Joan Manresa: viatjar és aprendre i estimar, conceptes que no tenen res a veure amb el temps.

C: Quan arribàvem a algun poblet d'algun lloc subdesenvolupat, per exemple, era com la festa que es munta quan arriba

el circ. Tothom al carrer s'acostava encuriós per l'equipament que dúiem, pel que fèiem, realment ens feia sentir especials.

Què es requereix per fer una cosa així? Voler és poder?

C: Voler és poder! Sempre dic que sols es neces-

C: Som molt afortunats! I tal vegada l'únic secret és haver aprofitat l'oportunitat de dur la nostra aventura a terme en el mo-

el mirall
amb el suport de

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General de Política Lingüística

La revista per als més joves
feta a les Illes

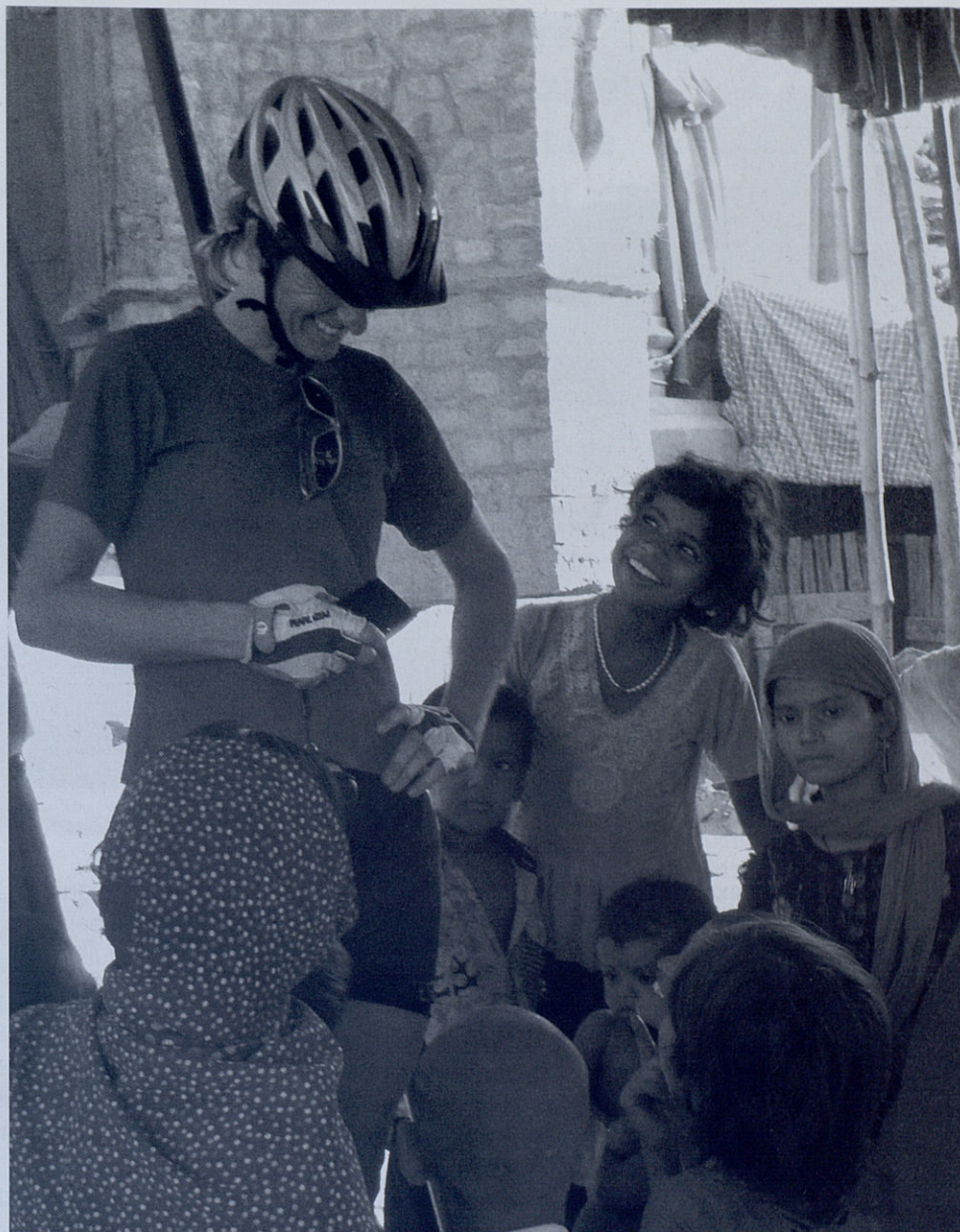
www.esquitx.cat

subscriu-t'hi!

ment just. I som ben conscients que difícilment es tornaran a obrir les portes per poder anar una altra vegada allà de fora i viure el que ens ha regalat aquest Rodant pel Món. Però tenim ara un gran avantatge i és que sabem que no sempre les grans coses són les més grosses. Hem après a valorar per damunt de tot les petites coses que igualment t'ajuden a fer-te gran. Allò de «cosa grossa» res no té a veure amb la mida o amb la durada o amb les dimensions, sinó amb el que et porta, amb com t'umpl.

Hauríeu pensat mai que protagonitzaríeu una aventura així?

C: I ara! Jo només aspirava a complir un repte personal; de mi per a mi. Sense pretendre repercussions mediàtiques ni tant de ressò. Havia de ser un viatge nostre; un poc varen ser els nostres amics o la gent que ens envoltava els que ens deien que això anava més enllà d'un viatge i que havíem de fer un web, havíem de fer camisetes, havíem de cercar patrocinadors i sortir als diaris, etc. Els vàrem escoltar i així ho vàrem fer. Hem tingut sort, la veritat: ha sortit bé. Però record que sempre dèiem que nosaltres «intentaríem» fer la volta al món amb bicicleta, però teníem ben clar que si la cosa s'embrutava o no compensava, tornàrem i cap problema. No ens n'anàvem a batre cap rècord ni ens hi volíem

jugar la vida. Rodant pel Món ha superat de molt les nostres expectatives.

E: Jo pens que no. Entén-me, sí que érem conscients que essent els primers illencs que es proposaven un repte d'aquest tipus podríem marcar una petita fita dins el món de l'aventura a les Balears; des d'aquí anim qualsevol persona que tingui una

il·lusió que tiri endavant amb totes les forces, ja que tard o d'hora es farà realitat.

Tenc entès que el projecte Rodant pel Món no és tan sols el viatge, encara és viu i en total són tres etapes. Explicau-nos-ho una miqueta.

E: Exacte. La primera

etapa va ser de planificació, organització i sobretot decidir deixar de banda la vida que fèiem fins al moment. Això implicava anticipar-se al que podia passar aquí, a casa, en els propers tres anys (imposts, assegurances, etc.). La segona etapa va ser el viatge, que va resultar molt positiu i enriquidor. És ara, dins la darrera

etapa, quan volem explicar a tota la gent què ha estat Rodant pel Món. Sobretot volem fer un esforç especial amb la gent jove per intentar contagiar una mica d'il·lusió i d'esperit d'esforç en uns moments en què manquen precisament aquests valors en la nostra societat. Pens que les tres etapes són prou importants a l'hora de tirar endavant un projecte i, com vaig llegir un dia, «un viatge s'inicia en el moment en el qual comences a pensar-hi».

C: Pensam que és un missatge positiu i optimista i, ara per ara, és important fer-lo arribar a la gent perquè la situació d'aquí actualment no és fàcil. Com més coses coneixem, més recursos

tenim i més opcions de trobar solucions per avançar un poquet més cada dia. Per això, ara estam engrescats a fer conferències i audiovisuals, i fins i tot preparam un llibre.

I quan aquesta tercera etapa acabi... què?

C: Buf! Ja ho veurem. Hi ha idees i algun projecte que guaiten, però primer acabarem el que tenim començat. La tornada ha estat una de les parts més dures, i ara cal agafar-se les coses amb calma.

E: La vida és un sac de sorpreses i mai no m'atreviria a dir què és el que faré i el que no. No fa gaires anys, quan les lesions que tenia a l'esquena m'impedien dormir

més d'una hora seguida, era inimaginable pensar a pedalar 43.000 quilòmetres. Avui dia, puc assegurar que els límits els estableix un mateix, i si hi ha ganes tot és possible.

Serieu capaços de començar a planejar un altre Rodant pel Món?

E: Viatjar és una mena de droga i han quedat molts de llocs per conèixer. Ja ho veurem...

C: Jo crec que sí, i si la vida me'n torna a obrir la possibilitat segur que no la desaprofitaré. Però cada cosa al seu temps i la vida ja ho dirà; em deixaré dur...

Què diríeu a algun lector que se senti proper

a la vostra manera d'entendre la vida i li agradaria fer qualche cosa semblant però no en té el coratge?

E: Primer, que perdi la por fixant-se petites metes. Que comenci fent algun viatge més petit per adonar-se del que realment li agrada. Que deixi la por i que sigui conscient que hi ha moltíssima bona gent pel món i que aquesta és un mirall del que tu reflecteixes.

C: El que ens ha portat a nosaltres a engrescar-nos en aquesta aventura és traslladable a la vida quotidiana. No cal anar-se'n a fer la volta al món en tres anys per aprendre. Però sí que cal ser perseverant, tenir molt clar el cap, saber on vols anar i amb quines intencions. Marcar-se objectius, petits reptes per endinsar-se en coses noves i descobrir què hi ha més enllà dels nostres límits.

Nosaltres som dels que pensen que la vida són dos dies i ja n'ha passat un i mig, que el tren no passa dues vegades, i que qui no s'arrisca no pisca. Algú deia que «la vida està en mans d'aquells que tenen el coratge de somiar i de córrer el risc de viure els seus somnis». Això és difícil, perillós i suposa anar a contracorrent, però si ho intentes, ja tens moltes possibilitats d'aconseguir-ho perquè ja has fet el més dur: la primera passa. Sort i sense por!

[miscel·lània]

JAUME LLADÓ

Un any més, Prada marca la diferència

Un bon grup de mallorquins va participar a les activitats de la XLIII Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent. Els cursos, les jornades, les taules rodones, les commemoracions, els tallers, el concert, les vetllades de cinema, etc., es varen succeir des de dia 17 fins a dia 24 d'agost, molts eren de temàtica balear o impartits per professors de les Illes Balears.

Enguany cal destacar el seminari d'investigació sobre l'obra de qui fou el primer rei privatiu del Regne de Mallorca, Jaume II, organitzat amb motiu dels set-cents aniversari de la seva mort. El seminari fou impartit pels professors Gabriel Ensenyat i Robert Vinas, i entorn seu s'han fet nombroses iniciatives culturals i reivindicatives, com una ruta pràctica pel Rosselló per visitar alguns punts de referència en el regnat de Jaume II; sobretot, s'ha aconseguit el compromís de les autoritats nord-catalanes de senyalitzar-ne la ruta, gràcies a la iniciativa del professor de la UIB Joan Mir, que es va reunir amb la directora de Patrimoni i Catalanitat del Consell General dels Pirineus Orientals, Roselyne Ayrolles.

Porreres organitzà el concert de l'estiu

El passat dia 12 d'agost va tenir lloc al Parc de n'Hereveta de Porreres un dels concerts més importants d'aquest estiu. Es tracta de l'actuació del grup mallorquí Antònia Font i la banda catalana Manel. Són dos dels conjunts més emblemàtics i innovadors del rock català que varen fer les delícies dels seus seguidors, que varen omplir el recinte.

Manel presentava el seu nou disc, *10 milles per veure una bona armadura*, i Antònia Font feia el mateix amb *Lamparetas*. Completaren el cartell el grup de Campos Aero.sol i la banda Showarma i els Faläfels, que també varen tenir una molt bona acollida per part del públic.

El Govern vol eliminar les subvencions a la premsa en català

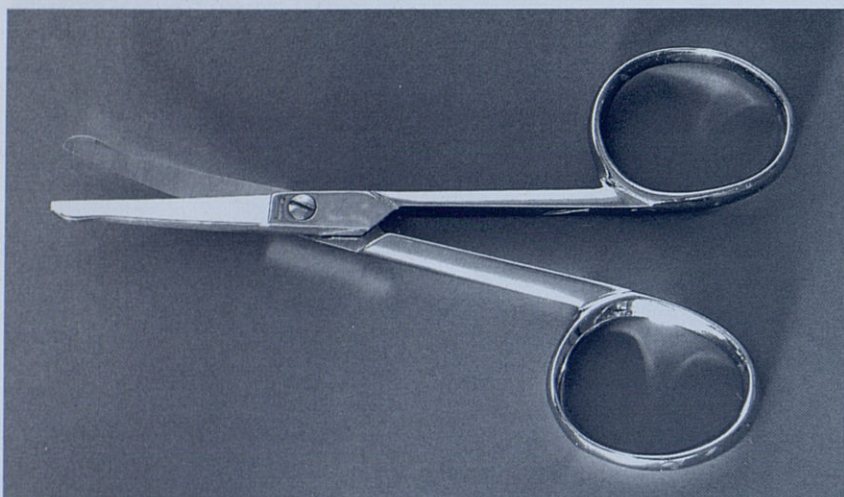
El govern de José Ramón Bauzá vol llevar les subvencions a les revistes que es publiquen en català. Malgrat que l'extinta Direcció General de Política Lingüística havia publicat al *Butlletí Oficial de les Illes Balears* la convocatòria d'aquestes ajudes, les publicacions havien presentat les sol·licituds, havien estat analitzades pels tècnics, s'havia decidit l'import que corresponia a cadascuna, s'havien justificat les despeses i, fins i tot, ja estaven formalment concedides encara que no se n'hagués fet efectiu l'import, les empreses i les associacions sense ànim de lucre que les editen varen rebre un missatge electrònic mitjançant el qual se'ls informava que es feia anques enrere en la concessió.

Tanmateix, dos dies després, la directora general responsable afirmava a la premsa que ella no en sabia res, de tot això, per la qual cosa, en el moment de tancar l'edició d'aquest número, EL MIRALL no sap si rebrà els poc més de 4.000 euros que ens pertocuen.

[racó econòmic]

Renyades... d'aquí i d'allà

BIEL MATAS

Ja li va bé, al nostre Govern, i també al futur Govern central, dur la situació a *zero* i així tenir un camp de maniobra i comportament premeditat *adaptat* i partir ben net encara que de manera lenta i plo-ranera, amb tot el que això comporta. Tot són preparatius perquè la doctrina popular ben aplicada torni a *rendir* com ha succeït d'ençà que aquesta comunitat es governà als anys vuitanta.

Les mesures vendran, però no hi ha cap incertesa en una cosa: pel que fa al català i la seva incidència econòmica, sempre en surt malparat. No hi ha filosofia econòmica, sinó ideari que irremeiablement condueix a una severa podada més que no a una retallada ocasional. (EL MIRALL en serà un exemple.)

El debat, molt actual, és la *cul-*

pabilitat de les autonomies en la crisi; *renyar* les autonomies i qüestionar l'existència d'institucions pròpies del territori, com sempre; una altra cosa és duplicar o repetir serveis o esforços sense importar-hi. I més s'hi recorre ara que vola pel cel econòmic un ocellot que no és altra cosa que el perill de caure en una segona recessió molt severa: el gran dèficit no és de crèdit, sinó de credibilitat.

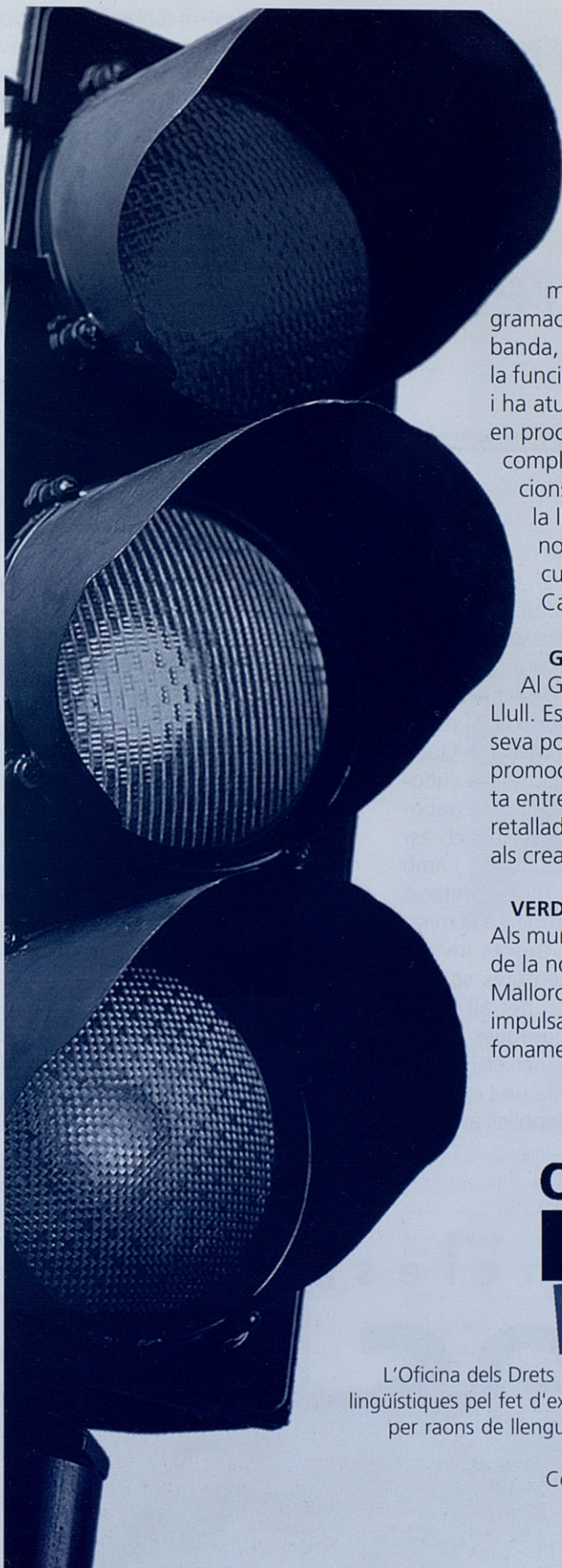
Resulta ben visible com l'Administració central, que rep clatellades del duet Merkel-Sarkozy en nom d'Europa, intenta després maltractar tot el sistema autonòmic. I a les Illes Balears, malgrat l'espoli fiscal del qual som objecte, quedam obligats a reduir dèficit i per tant acurçar sanitat, educació, assistència social, etc. No seria mi-

llor que el Ministeri ens pagàs els doblers que ens deu per l'atenció prestada als pacients *desplaçats* que vol dir d'altres territoris? Això sí, mentrestant, amb el saldo net dels impostos de les Balears, contribuïm, per exemple, que l'odontologia d'Extremadura sigui gratuïta.

Qui també és propens a *renyar* els governs perifèrics és el governador del Banc d'Espanya, que pontifica dient que caldrà sancionar les autonomies que no redueixin dèficit. No hauria estat preferible que, amb eficàcia, supervisàs i inspeccionàs les entitats financeres sense haver dissimulat tot el que es va detectar i ocultar? O que no hagués pres partit en la bancarització de les caixes tan decididament i la desaparició consegüent de les poques facultats que les autonomies encara tenien en terreny financer?

Constatam, doncs, que la crisi econòmica és un pretext per al centralisme jacobí, que durant trenta anys s'ha dedicat a erosionar gradualment les competències autonòmiques. Ara, amb l'excusa de mesures peremptòries que s'han d'adoptar sense dilació, vénen les *renyades* fora contemplacions. L'autogovern consisteix a prestar determinats serveis... i callar.

Per tant, ens espera un *bon be-
renar*, i quan aquell senyor gallec
impàvid s'aposeni a la Moncloa,
entre aquí i allà *en passarem un
fum per treure es carro*.

[el semàfor]

VERMELL

Les institucions governades pel PP continuen la seva política d'agressions contra la llengua catalana, en aquesta ocasió als mitjans de comunicació i a l'Administració pública. El Consell ha iniciat el procés de tancament de Ràdio Televisió de Mallorca, que ofereix una programació de proximitat i cultural en la nostra llengua. Per la seva banda, el Govern ha començat el procés de reforma de la Llei de la funció pública per eliminar el requisit lingüístic dels funcionaris i ha aturat les subvencions a les revistes en català, que estaven en procés de resolució. Tot plegat, una manera ben curiosa de complir la Llei de normalització lingüística, que obliga les institucions a promoure l'ús del català a tots els àmbits. L'odi cap a la llengua pròpia de Mallorca exhibit per les noves majories no té precedents en tot el període democràtic. Els nous executius se situen perillosament fora de l'ordenament legal. Caldria que rectificassin.

GROC

Al Govern, per mantenir les Illes Balears dins l'Institut Ramon Llull. Es tracta d'una bona decisió que contradiu la resta de la seva política en matèria lingüística. És molt important que la promoció exterior de la nostra llengua es faci de manera conjunta entre els territoris que la comparteixen. No obstant això, la retallada de recursos anunciada significa una minva en el suport als creadors de les nostres illes.

VERD

Als municipis que han aprovat mocions a favor del manteniment de la normativa que dona oficialitat a la llengua pròpia de Mallorca. Cal una reacció ciutadana contra la política lingüística impulsada pel PP, i tant els municipis com la societat civil seran fonamentals.

OFICINA DELS DRETS LINGÜÍSTICS

L'Oficina dels Drets Lingüístics és un mecanisme de defensa contra les agressions lingüístiques pel fet d'expressar-se en català. Si heu patit alguna agressió o discriminació per raons de llengua, podeu fer-ho arribar a l'Oficina pels mitjans següents:

Correu electrònic: drets@ocb.cat

Correu postal: Oficina dels Drets Lingüístics

C. del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos

07003 Palma

Telèfon: 971 723 299

Llegir i, sobretot, rellegir

BIEL MESQUIDA

No em cansaré de dir-ho perquè crec que és essencial: la vertadera lectura és la relectura. Per això aquests mesos abans de la *rentrée* vaig decidir agafar llibres que m'havien agradat i passar-me'ls per la vista una altra vegada. El resultat és magnífic, espantós. Quan ja no tens l'estimulant de la curiositat primera és quan pots assaborir els textos (les novel·les, els assajos, els llibres de pomes...) amb unes profunditats d'interpretació que no havies descobert a la mirada inicial. Trobes tresors invists, t'enfones per aventures verbals que t'havien passat per alt o per baix o pel costat, navegues per indrets que creies conèixer i ni tan sols pressenties: tota una exploració de novetats i llepolies amb els

materials que creies exhaurits.

Començaré, així mateix, amb un llibre nou de trinca que l'any passat va guanyar el prestigiós premi Goncourt, *El mapa i el territori* (Flammarion en francès, Empúries en català i Anagrama en espanyol) del controvertit Michel Houellebecq. Primer de tot he de dir que Houellebecq em va caure molt bé en els seus primers llibres, *Ampliació del camp de batalla* i *Les partícules elementals*, perquè era una veu novella que destapava amb crueltat, poesia, humor i una llengua fulgurant el buit i la desolació dels personatges del fi de segle xx. Després les seves altres obres, *Plataforma*, *Lanzarote* i *El món com a supermercat* no em digueren res. Ara amb aquesta he

t e n d è n c i e s
[llibres]

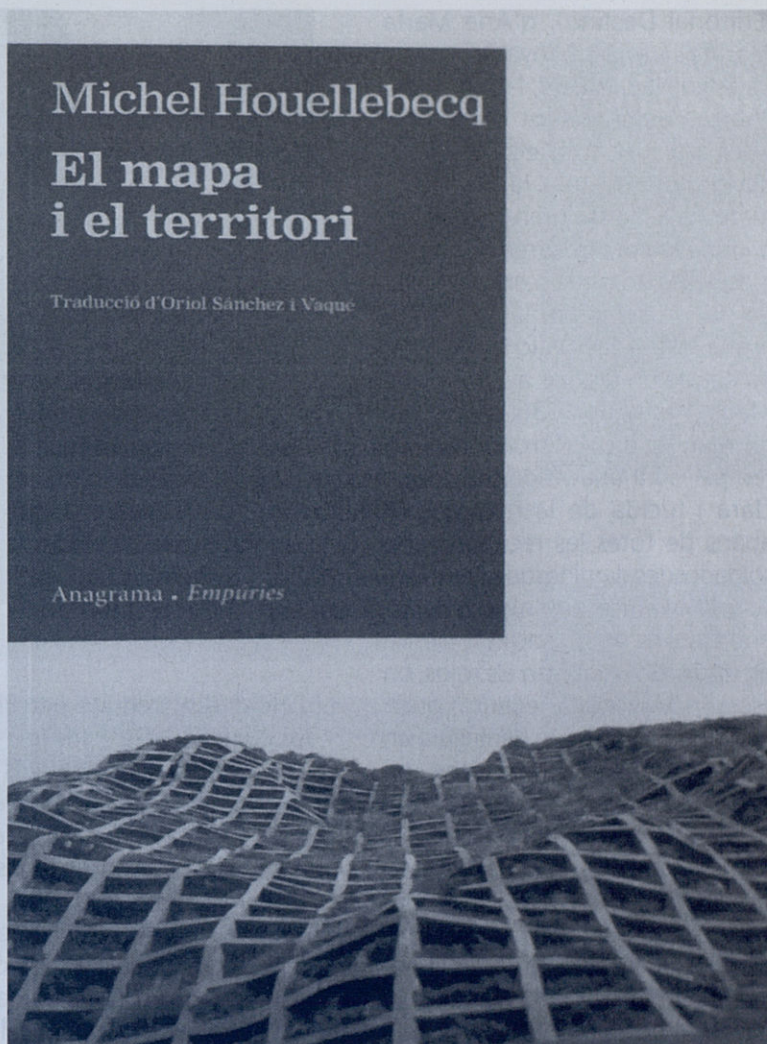
quedat defraudat de les expectatives que em donava el premi i una crítica que el posava al setè cel. Per exemple, Benoît Duteurtre deia: Michel Houellebecq és un d'aquests escriptors l'obra dels quals resumeix una època i imprimeix un gir a la història de la literatura. Hipèrbole pura! *El mapa i el territori* puc assegurar que és una novel·la entretenguda però sense la profunditat anunciada. Tenia tots els elements per aconseguir-ho: un protagonista com Jed Martin, un pintor que es fa des del no-res i aconsegueix l'èxit mundial; a través seu podem veure un panorama de l'art i de la literatura actual des d'un posició crítica, però al meu entendre crítica fàcil; uns entremaliaments on mescla romanticisme, tesis sobre l'art contemporani (animalades com dir que Picasso és una merda!), novel·la negra i un sarcasme que de vegades resulta avorrit; un cinisme que intenta ser corrosiu i només ateny el somriure benivolent. De totes formes, per alguns dels seus fragments plens d'enginy i perquè tenc una certa debilitat per l'autor, la recoman als lectors curiosos que volen saber per on s'esmuny la civilització francesa.

Llibres a balquena

Un dia tranquil (Tusquets Editors), de Ponç Puigdevall, premi de novel·la Ciutat de Barcelona 2010. Un personatge atrapat per la vida i per l'alcohol, Nicolau Batet, ens conta la seva odissea singular en una petita ciutat de la negra província enrevoltat d'una galeria de personatges com ombres vertaderes. Una escriptura fulgurant! *Primavera, estiu, etcètera* (Editorial La Magrana), de Marta Rojals. Un dona, Èlia, abandonada per la seva parella, torna com cada any per Tots Sants al poble per fer la visita ritual al cementiri i passar uns dies amb el seu pare i la seva tieta. Sensacional! *L'últim dia abans de demà* (Editorial Empúries), d'Eduard

Màrquez. L'escriptura poètica i intensa de Màrquez ens conta els perills i els matisos de l'amistat, la gran fragilitat dels nostres mons, la feblesa de les nostres conviccions. I allò tan terrible i cert: la renúncia als nostres somnis de joventut. Esplèndida! *Conclusions preliminars* (Edicions 62), de Donna Leon. Som un fan del comissari Brunetti, que aquí s'enfronta amb un cas que sembla que no té cap problema: ha mort una viuda amable i senzilla i, malgrat que hi ha un indicatiu petit de violència, tot sembla en ordre. Per afegit el metge diu que ha mort d'un atac de cor. No hi ha investigació? Està tancat el cas? Posa els pèls de gallina! Quan l'has començada no la pots deixar!

M'he posat a rellegir una novel·la que m'havia seduït l'estiu del 60: «Mi abuela tenía el pelo blanco, en una ola encrespada sobre la frente, que le daba cierto aire colérico. Llevaba casi siempre un bastoncillo de bambú con puño de oro, que no le hacía ninguna falta, porque era firme como un caballo. Repasando antiguas fotografías creo descubrir en aquella cara espesa, maciza y blanca, en aquellos ojos grises bordeados por un círculo ahumado, un resplandor de Borja y aún de mí. Supongo que Borja heredó su gallardía, su falta absoluta de piedad. Yo, tal vez, esta gran tristeza.» Aquell començament em feia passar un calfred per l'espina. *Primera memoria*

(Editorial Destino), d'Ana María Matute, havia guanyat el premi Eugenio Nadal 1959, i mumare se l'havia comprada tot d'una. Per això va caure sota els meus ulls devoradors de tota la biblioteca materna a la casa gran de la meva padrina Joana del Terreno. I en una d'aquelles hores de sesta de l'estiu del 60 va ser quan la vaig llegir d'una estirada i vaig passar un guster de no dir. Les aventures de Matia, l'estiu de 1936, en un poble mariner de Mallorca, constituïren per a mi una visió forta, dura, clara i lúcida de la guerra civil abans de totes les recuperacions soldadosdesalaminesques and Cia. Allà la Matute ens mostrava les entresenyas d'una societat illenca on els Taronjí mataven els rojos, on mossèn Mayol feia tedèums quan queia una ciutat a la Península en mans dels bons franquistes, on l'odi, el rancor, la dolentia i tota casta de sentiments baixos covaven dins els interiors d'aquells personatges fascinants –la abuela, Borja, Antonia, el Chino, els Taronjí, etc.– que, amb un llenguatge colorista, abarrocat, entre la crònica personal i el diari íntim, anava escrivint amb atmosferes de tragèdia i tota la tendresa del món una adolescent sensible. Dins l'horabaixa càlid de primavera amb el llibre a les mans, he recordat uns versos

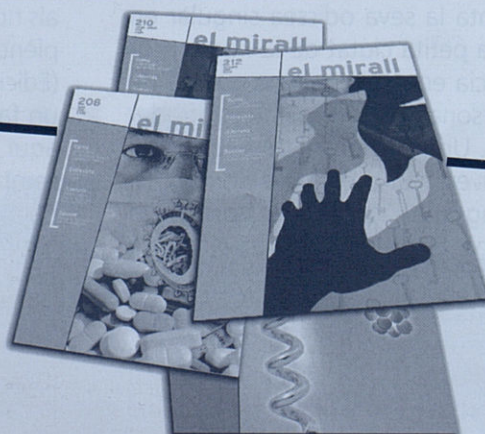
d'Hölderlin traduïts per Philippe Jaccottet: *De mille cimes embaumées, / Tu t'ouvris à moi comme une fleur / Asie! Et les yeux éblouis, je cherchai / Un lieu que je connusse... / Où gorgé des fleurs, le jardin flamboie, / Un calme feu!...* La prosa de la Matute m'en- viava cap a la contemplació: d'un dia per l'altre els bladars han passat del verd tendre al groc dauradíssim i sec. Ho he vist així. I els paons es menjaven els grans de blat i només els en sobresortia el caparrí per damunt les espigues. Aquell caparrí blau, amb els qua-

tre plomissons de corona, semblava com una aparició dins l'aire daurat dels bladars. L'ull es converteix en una font de coneixement que cerca allà on els mots desapareixen i on em mena, cega, no sé quina ombra que em fa veure. Si hi ha un passatge no pot ser visible, si hi ha un mot de pas no pot ser una paraula que bastaria posar aquí com una clàusula d'assegurança. Cal acollir les coses i les interrogacions: el meravellament, la sorpresa, la perplexitat, la gratitud, atents a l'íntim que obre una via, que crea una via, res pus.

el mirall

subscriu-t'hi

Carrer del Pare Bartomeu Pou, 31, bxs.
07003 Palma
Tel. 971 72 59 37
Fax 971 71 93 85
comunicacio@ocb.cat

EL MIRALL

FES-TE'N SOCI Emplena aquesta butlleta amb les teves dades i envia-la al fax 971 719 385.

Nom i llinatges

DNI o NIF

Data de naixement

Adreça

Població

Codi postal

Telèfon

Telèfon mòbil

Adreça electrònica

DADES BANCÀRIES

Nom i llinatges del titular del compte

Nom del banc o caixa

Adreça i població de l'oficina

Codi del compte del client

Entitat Sucursal DC Número de compte

Sol·licit que carreguin al meu compte la quota:

Marcau amb una creu la modalitat de quota elegida. El cobrament s'efectuarà anualment mitjançant la presentació del rebut al banc o a la caixa.

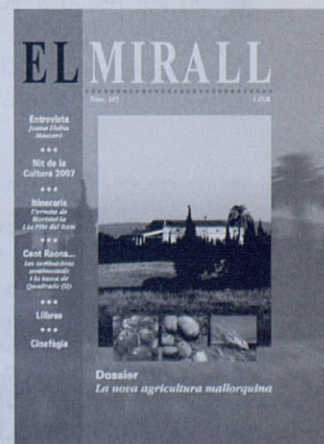
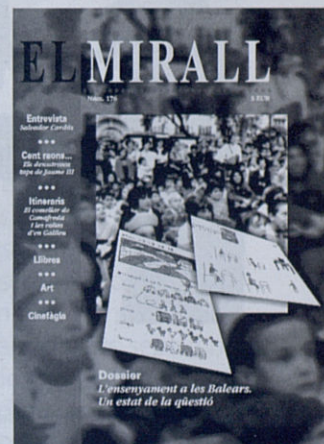
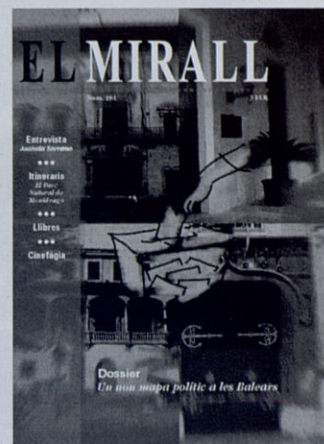
☐ 25,00 €

☐ Aportació especial (indica-ne l'import): €

Signatura de l'associat/da:

☐ Accept expressament els termes de la clàusula de tractament de dades *

*Clàusula de tractament de dades: D'acord amb la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, les dades recollides en aquest formulari s'inclouran en un fitxer automatitzat del qual és titular l'Associació El Mirall. Les teves dades es podran utilitzar per gestionar la teva col·laboració i per enviar-te informació de l'associació i d'entitats col·laboradores. Per exercir el dret d'accés, d'oposició, de rectificació o de cancel·lació, cal que envïis un escrit adreçat a l'Associació El Mirall, carrer del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos, 07003 Palma.

Es Baluard: contradiccions, memòries i ambigüitats

TEXT: JOSEP MARIA ALAMINOS

Julião Sarmiento,
Women's Physical Contact, 2002.
Col·lecció particular.
Foto José Manuel Costa Alves©
Julião Sarmiento.

Aquests mesos d'estiu, el museu Es Baluard ens proporciona motius per visitar-ne les sales i gaudir d'atractives mostres amb les quals enriquir la nostra mirada a l'art contemporani. Es tracta d'exposicions variades que inclouen una fructífera col·laboració entre un artista mallorquí i un d'hispanogambià, una magnífica instal·lació a l'Aljub i una fantàstica retrospectiva d'un dels artistes portuguesos de més reconeixement internacional.

Antoni Socías + Caramo Fanta: una altra Àfrica

Mi otro yo con algunas contradicciones és el títol del projecte que ens presenta Antoni

Socías (Inca, 1955). Es tracta d'un exercici de fugida dels convencionalismes que hi ha en la societat occidental sobre l'Àfrica, i que parteix de les vivències que l'artista ha experimentat en els seus viatges, des que féu el primer, fa vint-i-dos anys, a un continent que no deixa mai de sorprendre. El bagatge iconogràfic acumulat en aquests viatges al llarg dels anys és el vehicle iniciador d'un procés que es complementa amb l'obra de l'artista hispanogambià Caramo Fanta (Lleida, 1986), amb qui Socías manté una bona amistat.

A partir d'aquí, neix en Antoni Socías la idea de concretar un projecte de col·laboració amb Caramo Fanta, i que es tradueix en aques-

tendències **[art]**

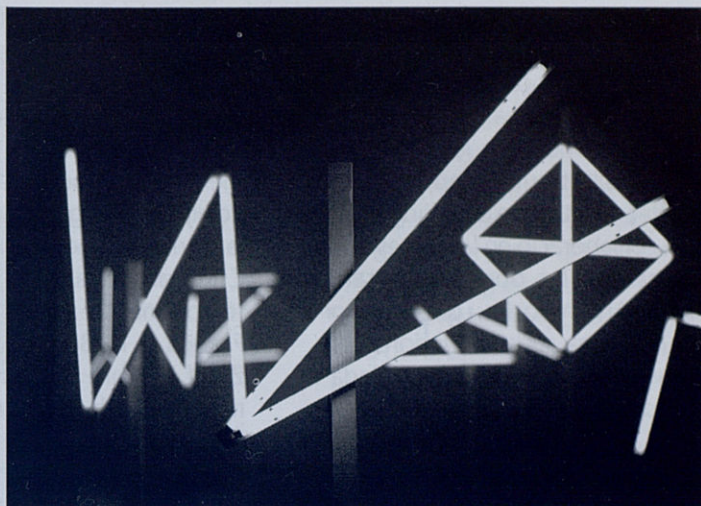

Antoni Socías. Mi otro yo 1, 2010.
Fotografia presa per Rosa
Maria Martínez Riutort.

ta mostra que uneix la visió del blanc i la percepció del negre, les dualitats i les confluències en la percepció d'un món que, finalment, és el mateix per a tots dos. Les instantànies que Caramo Fanta havia acumulat, preses amb un mòbil de primera generació, són tractades i ampliades per Socías, que les converteix en grans tanques publicitàries en un treball dual, *Dual Products*. Les cares negres que

Caramo Fanta pinta de blanc serveixen per complementar la foto d'Antoni Socías amb la cara pintada de negre, en una simbiosi amb l'altre, en la recerca de l'altre jo. Es tracta de posar-se en la pell de l'altre, de cercar el mimetisme que ens acosti a allò que desitjam conèixer, i prendre consciència de la realitat que afecta la societat africana actual.

Antoni Socías utilitza elements

Christian Boltanski, Signatures.
Foto Agustí Torres.

lúdics i irònics per abordar temes seriosos i complexos. És el cas de sèries com *Presentando personas* o *En la confusión de las mentes / Imposiciones*. La mà de l'home blanc ens presenta personatges que són protagonistes momentanis de la seva existència, dels seus itineraris. La mà de l'home blanc imposa el seu poder sobre els caps de les persones que troba en el seu camí, fent de bruixot i de metge, de salvador d'ànimes i esperits. Els conflictes que afecten les noves generacions africanes, afectades per la colonització tecnològica, es tradueix, en la sèrie *Contemplacio-*

el mirall
amb el suport de

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

Realització, manteniment,
reg i neteges forestals

GOMARIZ S.L.
Jardiners

Ecojardineria

Camí de Can Frontera, travessa II, núm. 4 · Tel. 971 60 11 25
Tel./fax 971 60 76 46 · Pla de na Tesa - 07141 MARRATXÍ
jardiners@gomariz.info - www.gomariz.info

nes adjuntas, en una composició de dotze peces en què els protagonistes, joves col·locats de perfil, s'enfronten a les imatges, escenaris reals o manipulats, que formen part de la realitat que els envolta. Una realitat retratada, a cop d'ingeni, en una col·laboració en la qual es complementen les obres de Caramo Fanta i Antoni Socías, i que ens aporta, amb una sèrie de ficcions convingudes, una visió desenfadada i personal d'una Àfrica diferent.

Christian Boltanski: l'evocació i el record

L'obra de Christian Boltanski (París, 1944) s'ha centrat sempre, eminentment, en allò indissociable dels seus orígens. El fet de ser fill de mare cristiana i pare jueu ha marcat la seva vida i, també, la seva obra. L'holocaust, la memòria i la mort són alguns dels temes als quals fa referència la seva obra,

que comprèn fotografia, escultura, cinema i, sobretot, instal·lacions.

Signatures és una instal·lació, més aviat un memorial, que Boltanski ha concebut expressament per ser ubicada a l'Aljub, l'antic aljub del segle XVII. *Es tracta* de la primera exposició individual de Christian Boltanski a Es Baluard, i té lloc mentre l'artista representa França a la Biennial de Venècia 2011. L'obra està basada en la memòria dels que varen construir l'Aljub i el baluard de Sant Pere, on es troba actualment el museu, i es concreta en un conjunt de vint peces de neó que representen els símbols gravats pels picapedrers a les pedres de l'aljub, i que identificaven la persona que les havia treballades per tal d'assignar-li el salari. Aquestes peces lluminoses actuen com a homenatge a la memòria de les persones que deixaren la seva petjada en la construcció de l'edifici, suavitzant la foscor

que les envolta. Són les espelmes incandescentes que honoren els treballadors anònims que formen part de la història del recinte.

Amb motiu de l'exposició *Signatures*, el museu ha incorporat l'obra en procés *Les archives du coeur*, gràcies a la col·laboració de la Kewenig Gallery. Aquesta intervenció convida els visitants a gravar els seus batecs de cor i que aquests passin a ser arxivats i exposats de manera permanent a Teshima, un illa deshabitada del Japó que forma part de Benesse Art Site Naoshima.

És el primer cop que *Les archives du coeur* s'exposa a Espanya. Recentment, s'ha mostrat a Maison Rouge (París, 2008), a Magasin 3 (Estocolm, 2008), a In Situ (Berlín, 2008-2009), a Monumenta - Grand Palais (París, 2010), al Musée d'Art Contemporain du Val-de-Marne (Vitry-sur-Seine, 2010), a Serpentine Gallery (Londres, 2010), al

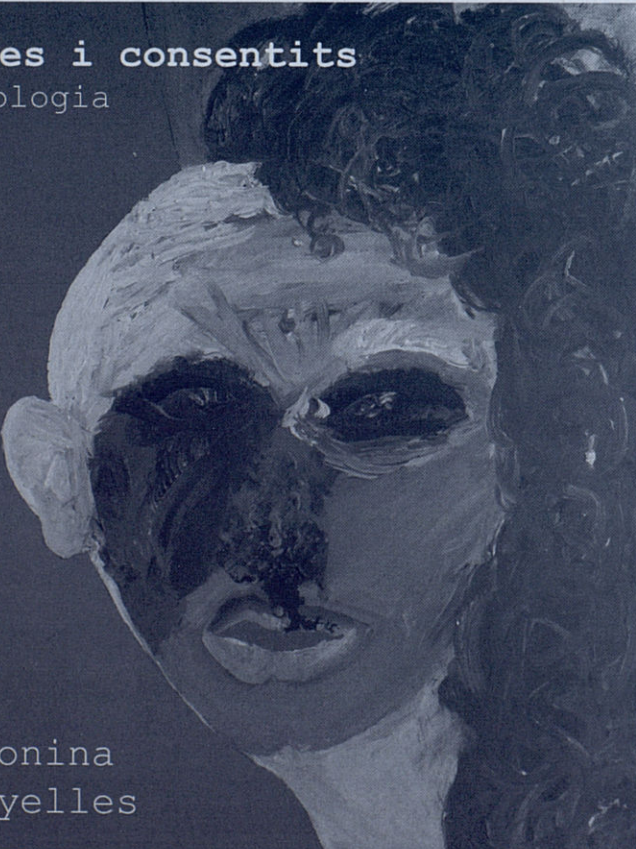

Presentació-recital
a càrrec
d'**Albert Mestres**,
escriptor i dramaturg, i
d'**Antonina Canyelles**,
autora

QUARS
LLIBRES TÈCNICS

Tindrà lloc
el dijous 6 d'octubre,
a les 19.30 h,
a la llibreria Quars
Parellades, 12
(Palma)
Organització Embat Llibres

Putes i consentits
Antologia

Antonina
Canyelles

Caramo Fanta,
Rehabilitaciones
arquitectónicas, 2010.

Kunstmuseum Liechtenstein (Liechtenstein, 2009), a MONA (Tasmània, 2010), a Hangar Bicocca (Milà, 2010) i al Center for Contemporary Art Ujazdowski Castle (Varsòvia, 2010-2011).

Les archives du coeur té certa relació amb *Signatures*, en tant que a les dues els batecs del cor tenen un paper cabdal. A la instal·lació ubicada a l'Aljub, aquests s'escolten amb una seqüència rítmica que emula els cops de martell amb què els obrers marcaren al segle XVII les pedres de l'Aljub i el baluard de Sant Pere.

Julião Sarmiento: seduccions i fantasies

Julião Sarmiento (Lisboa, 1948) és un dels artistes contemporanis portuguesos de més reconeixement internacional. La mostra *Julião Sarmiento, 2000-2010*, comissariada per Fernando Francés, ens acostarà una visió global a la seva producció, en una retrospectiva que recull obres dels darrers deu anys

de creació de l'artista, i que comprèn pintura, dibuix, escultura, vídeo i collage. Es tracta d'una proposta excel·lent, fruit d'una coproducció entre Es Baluard i el CAC Màlaga, que completa una visió global del treball de l'artista, després de l'àmplia mostra duita a terme pel Museu Reina Sofia l'any 1999.

En termes generals, l'obra de Sarmiento es mou en l'àmbit de l'experiència, d'allò que hem viscut o hem vist, d'allò que ha quedat gravat en la nostra retina i en el nostre cervell. El seu treball se centra en el fragment, defugint la totalitat, i té un caire intimista que el dota de màxima expressivitat i convoca l'espectador a completar la lectura d'unes peces insinuants i plenes de misteri.

Julião Sarmiento utilitza amb mestria gairebé totes les disciplines creatives, i les empra per abordar temes que toquen de prop l'ésser humà. Sexe i erotisme, seducció i pornografia, desig i por, memòria i espiritualitat, paraula i missatge; els

elements que treballa Sarmiento converteixen l'espectador en un voyeur més, però el tractament que fa de les imatges cerquen crear confusió i desconcert, es mouen sempre en una ambigüitat constant, suggereixen sense mostrar, en un joc de presències i absències que influeixen en la lectura de les obres. La figura femenina, constant en la seva obra, apareix fragmentada, en entorns domèstics que la fan desitjable i llunyana alhora, i plantegen sentiments de culpa i desassossec en qui la contempla, aliena a sentir-se observada per uns ulls torbats pel que veuen.

L'ús de la paraula acompanya, en moltes ocasions, les seves peces. Es tracta de textos sense connexió directa amb la imatge, exercicis de connexions d'idees que l'autor utilitza per complementar l'obra. Junament amb el llenguatge, la literatura i el cinema són components fonamentals de l'obra de Sarmiento. Sovint, incorpora citacions o al·lusions que adquireixen el caràcter d'imatges. Referències en anglès, llatí o portuguès a Bataille, Borges, Joyce, Flaubert, Pessoa o Foucault s'incorporen de manera recurrent en el seu treball, un treball poètic i vibrant que s'endinsa en el més profund de les nostres fantasies.

Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani – Palma

Antoni Socías + Caramo Fanta.
Mi otro yo con algunas contradicciones.

Sala 1.

Fins al 4 de setembre de 2011.

Christian Boltanski.

Signatures. Aljub.

Fins al 25 de setembre de 2011.

Julião Sarmiento. *Julião Sarmiento 2000 - 2010.*

Sala 0.

Fins al 25 de setembre de 2011.

És el que vius.
El que aprens.
El que comparteixes.
És el que et fa avançar.
Per això, nosaltres et seguim,
ens movem amb tu.

**Ens
movem
per tu**

**nova
freqüència**

[M]ona Mallorca

rtvmallorca.cat

"SA NOSTRA" ofereix 115 propostes educatives per a aquest curs

El Programa d'activitats educatives incorpora enguany l'oferta de la Fundació Casa Museu Llorenç Villalonga i referma la col·laboració amb la UIB

L'Obra Social de "SA NOSTRA" té a disposició del col·lectiu de mestres i educadors el Programa d'activitats educatives per al curs 2011-2012, amb 115 propostes didàctiques.

El Programa convida els alumnes a participar en activitats d'art, teatre o música, els sensibilitza envers el medi ambient i els obre les portes al món de la ciència i l'experimentació, a més els potencia la tolerància i la solidaritat com a valors humans. El conjunt és una eina complementària a la tasca desenvolupada a les aules. Completen l'oferta diverses activitats preparades perquè es puguin treballar al centre escolar mateix.

Novetats del curs 2011-2012

La **Fundació Casa Museu Llorenç Villalonga, Pare Ginard i Blai Bonet** ofereix en aquest programa un ventall de 38 activitats adreçades, bàsicament, a estudiants de secundària i batxillerat. Les propostes comprenen visites a les cases de la Fundació a Binissalem i Sant Joan, rutes i dramatitzacions literàries, tallers temàtics i de crea-

ció literària, projeccions i activitats didàctiques.

Nova proposta d'arqueologia a la UIB

És també una novetat d'aquest curs l'activitat **Arqueòdrom**, que, en col·laboració amb la UIB, ofereix als joves del darrer curs de secundària i de primer de batxillerat una activitat d'excavació, estudi i interpretació d'un jaciment arqueològic simulat. L'objectiu és acostar els joves a l'arqueologia, tal com aquesta s'entén a començament del segle XXI. Aquesta proposta amplia la col·laboració amb la Universitat, que ja ofereix les activitats als centres Demolab i Demotec amb gran acceptació entre els estudiants de secundària i batxillerat i que ha omplert un buit en l'oferta de propostes de caire científic en aquesta franja d'edat.

Un programa viu que ha ampliat àmbits i edats

Les primeres edicions del Programa, ara fa 18 anys, s'adreçaven a un públic infantil i, bàsicament,

s'emmarcaven dins l'àmbit d'educació ambiental. En els darrers anys l'oferta s'ha incrementat i ara arriba a una franja d'edat més àmplia i abraça nous àmbits amb la incorporació de propostes de cultura, ciència, art i solidaritat.

La finca experimental agrícola Sa Canova, el Jardí Botànic de Sóller, el Museu Balear de Ciències Naturals, el Centre d'Aprenentatge Científicomatemàtic, l'Observatori de Mallorca, el Demolab, el Demotec, Es Baluard o el Teatre del Mar són alguns dels indrets on tenen lloc moltes de les activitats ja consolidades.

Travessa de la serra de Tramuntana tira a tira

Sisena etapa: de Bunyola a Valldemossa

TEXT I FOTOS: GASPAR VALERO

Itinerari

Bunyola - Can Penasso -
camí vell de Raixa a Palma -
cases de Raixa - cases de Raixeta
- camí vell de Valldemossa a
Bunyola - torrent del Colomer -
camí de Pastoritx -
cases de Son Verí -
cases de la Coma -Valldemossa

Horari aproximat:

3 h 30 min (temps aproximat
de marxa, sense les aturades)

Camí de l'Alqueria Blanca Vella i la Gubia.

[itineraris]

t e n d è n c i e s

Iniciam la sisena etapa de la Travessa al poble de Bunyola. Des de la plaça davallam la costa de l'Estació. Vora l'Estació, travessam les vies del tren de Sóller i caminam per la carretera en direcció al creuer de Can Penasso. En vuit o nou minuts, arribam a la carretera de Sóller; atesa la gran quantitat de trànsit, la travessam amb molt de seny i, a l'altra banda de l'asfalt, agafam el camí vell de Raixa. És una ruta que coincidí amb la de Palma per Son Sardina, on és coneguda també amb el nom de camí de Passatemps. Inicialment, el camí es troba asfaltat. Més endavant, vora un vial que puja a la dreta cap a algunes casetes, s'acaba l'asfalt i continuam avançant entre parets, amb quatre o cinc cases arribades a l'esquerra del camí. Després deixam a la dreta el camí de s'Alqueria Blanca Vella, unes cases situades sota els espadats singulars de sa Gubia; les cases foren reformades a principi de segle xx per l'arquitecte Miquel Madorell, en estil neogòtic i modernista.

Just després passam el torrent del Comellar del Bon Jesús i observam a la dreta les penyes tallades del Colomer. Uns quants minuts més endavant deixam a la dreta el camí de s'Alqueria Blanca Nova. Mentre ens acostam a Biniatzar, a la dreta queden els olivars d'aquesta possessió, una de les més importants pel que fa a la producció oleícola en època islàmica i medieval. A la dreta parteix el camí principal que condueix a les cases de Biniatzar, mentre que cap a l'esquerra, com en els casos de les finques anteriors, el camí comunica amb la carretera de Sóller. Ja a l'alçada de les cases de Biniatzar, a la dreta parteix un altre camí que va a les estances agrícoles d'aquesta possessió. Just després, arribam al camí antic d'entrada a les cases de Raixa, cap a la dreta, que ara es troba tancat, car l'entrada nova es fa per l'aparcament. Uns quants metres més endavant, amb les ca-

ses de Raixa a la nostra vista, a la dreta, arribam a l'entreforc amb el camí principal que va a la carretera de Sóller, que deixam a l'esquerra; també rebutjam el camí per a cotxes que va a l'aparcament i continuam pel camí vell, que avança recte, entre parets, fins que voltam a la dreta. Vora l'aparcament de les cases de Raixa, agafam el nou accés cap al camí de Raixeta, que comença un poc més al sud.

L'origen de Raixa és una antiga ocupació islàmica, situada entre Pastoritx i Biniatzar. Al llarg dels segles xv, xvi i part del xvii, fou de la família Safortesa-Tagamanent. Des de 1660 fins a 1910 pertangué a la família Despuig, comtes de Montenegro i de Montoro. A final del segle xviii, el cardenal Antoni Despuig (1746-1813) hi va fer importants obres segons l'estil clàssicista, a manera de vil·la italianitzant. El 1910 la possessió passà a mans de l'empresari Antoni Jaume Nadal. El 20 de gener de 2002, les cases i els terrenys circumdants foren comprats pel Ministeri de Medi Ambient i pel Consell de Mallorca. Recentment, s'han restaurat les cases.

Continuam cap a Raixeta, cap al cor de la muntanya. Des del camí vell de Palma, el nou camí volta a la dreta i voreja les cases de Raixa per la part de Migjorn. Des d'aques-

Les cases de Son Verí.

ta nova via, que evita el pas per dins la clastra de Raixa per anar a Raixeta, Pastoritx i Valldemossa, observam a la dreta la galeria de migjorn de Raixa i, un poc després, el mur de contenció del gran safareig. Més endavant, deixam el camí nou de Raixeta i voltam a la dreta, on enllaçam amb el camí vell que prové directament de les cases de Raixa. Pel camí vell, de carro i planer, avançam amb el torrent a la esquerra, per on també discorre una paret seca. A l'esquerra s'estenen sementers d'ametlers, mentre que vora el camí hi creixen garrovers, ullastres, mates i estepa

blanera; una paret seca ens acompanya a l'esquerra. A uns cinc minuts d'anar per aquest camí, entre pins i algunes alzines, arribam a un portell amb una paret transversal. A la dreta s'alcen les penyes conegudes amb el nom dels Homonets. Vuit minuts després passam un segon portell, amb una caseta nova que es destria a l'esquerra, seguida d'uns dipòsits d'aigua. Immediatament, el camí nou puja des de l'esquerra i enllaça amb el camí vell per on transitam. Set minuts després, deixam a l'esquerra un camí i un portellet; també notam els escopidors de carro que prote-

www.esrefugi.es

ESQUI SNOW	ESCALADA	BARRANCOS ESPELEO	VIATGES	MONCANYA TREKKING	CAMPING	ORIENTACIÓ	CURSOS

DES DE 1976

ES REFUGI

ESPORTS D'AVENTURA

Via Sindicat, 21, Pati. 07002. Palma de Mallorca, Illes Balears. T 971 71 67 31. A/e refugi@base.net

geixen la vorera. Cinc minuts més endavant, encara per camí planer, arribam a les cases de Raixeta, actualment molt deteriorades.

La façana principal s'aixeca davant una carrera o clastra oberta que mira al torrent, guarnida amb dos lledoners i amb un coll de cisterna circular enmig, amb coberta de protecció de pedra. L'edifici principal presenta alçat de dues plantes, amb dos portals de llinda. El portal de la dreta correspon a la casa dels senyors, i apareix ornat amb un escut amb les armes dels Despuig; concretament, les del tercer comte de Montenegro, Ramon Despuig Cotoner Martínez de Marcilla i Sureda (1692-1772), tal com ens conta heràldicament el relleu. El portal de l'esquerra és el de les cases dels amos; entre les dues obertures hi ha una finestra i un pedrís amb un colcador. La segona planta mostra cinc finestres quadrades. L'ala esquerra de la clastra conté la tafona, avui desmantellada, amb la cuixera de la biga que marca la data de 1770.

Davant les cases de Raixeta, davallam alguns metres per un caminet que salva dues marjades i travessam el torrent de Raixa o del Colomer, que a partir d'ara queda a la nostra dreta. El camí és un tirany marcat entre el càrritx, amb restes d'empedrat que apareixen irregularment. L'ampla vall es va

estrenyent, i el camí i el torrent avancen junts durant uns quants metres, fins que el camí torna a recuperar el vessant de la nostra esquerra. Set minuts més endavant, tornam a entrar dins el jaç del torrent, però tornam a sortir per l'esquerra, ara en pujada, amb el camí vell que talla marjades per assolir més altura, entre alzines i pins, càrritx i algun exemplar de ciclamen. Ben aviat arribam a un rotlo de sitja, amb penyes naturals i balmes a l'esquerra, després del qual assolim un punt important de la ruta, el portellet amb barrera de fusta que separa Raixa de Pastoritx, alhora que fa partió entre els termes de Bunyola i Valldemossa. Abans del portell, hem de pujar quatre graons rústics. El brançal de la dreta del portell es confegeix a la roca natural. Les altes penyes de la dreta, a l'altra part del torrent, formen el cingle de la Milana; a mitjan coster, hi observam una síquia que prové de la font dels Polls de Pastoritx.

Després del portell de Pastoritx, el camí continua, encinglat i amb perill d'esbaldrec, per un marge de sosteniment amb el torrent engorjat pregonament a la nostra dreta. Avançam per un camí vell, empedrat, en un paisatge certament encisador, enriquit pel gorg del torrent que capta part de l'aigua de la font dels Polls. Tres minuts des-

prés, en lleugera pujada, deixam a l'esquerra una pista que encara puja més. Prest es veuen, enfora, les cases de Pastoritx i, a quatre minuts de l'anterior pista, arribam a un entreforc de camins; anam pel camí de l'esquerra, deixant de banda el de la dreta, que va a Pastoritx. El camí es converteix en una pista que va pujant; dissenya primerament un revolt a l'esquerra i després un altre a la dreta. Tres minuts més amunt, assolim un planiollet amb ullastres i garrovers, en ple revolt a l'esquerra. Tres minuts i dos revolts més amunt, ens permeten enllaçar amb el camí gran de Pastoritx, després d'una barrera de fusta. Deixam de banda la direcció vers l'esquerra, amb el camí que va a l'estret de Valldemossa i voltam per la dreta, inicialment cap a les cases. El camí apareix asfaltat i, cinc minuts més endavant, just abans d'unes barres, abandonam el camí de Pastoritx i voltam a l'esquerra per un camí asfaltat que, entre oliveres, condueix a dos xalets, i que ens permetrà enllaçar amb el camí vell, entre Pastoritx i Son Verí. A quatre minuts del creuer, al proper entreforc, deixam a l'esquerra el primer xalet i anam per la dreta, en pujada. Uns cinc o sis minuts més amunt, després d'un revolt a l'esquerra i amb el segon xalet a la nostra vista, voltam a l'esquerra i

fer
que les coses
siguin possibles

Actitud Blava

Els que creuen que les coses es poden fer són els que aconsegueixen fer-les. I amb ells compartim una mateixa actitud, l'Actitud Blava, l'actitud de fer que les coses siguin possibles.

llum · gas · persones

E
endesa

actitudazul.com

Vall de Pastoritx.

Camí de Raixeta.

recuperam el camí vell, fora de l'asfalt. A l'esquerra discorre una reixa i, cinc minuts més endavant, arribam a la barrera del Bosc, que ens permet entrar dins Son Verí. El camí entra dins el bosc, amb un pinar espès amb algunes alzines entremesclades. El camí és un sender de ferradura que es consolida sobre un sòl de fullaca i avança pel coster del Serral del Pi, amb alguna construcció agrícola nova a la nostra esquerra. Mentre, la pano-

ràmica visual arriba fins a Palma, amb l'estret de Valldemossa com a punt de referència més proper. Passam per un esbaldrec de roques que intercepta parcialment el camí, amb arbres caiguts i, encara entre pins i alzines, passam per una barrera que se salva per un botador de fusta, després del qual davallam cap a una caseta moderna. Just després de la caseta, enllaçam amb un camí de carro que, cap a la dreta, puja un marge i descriu un revolt a la dreta guarnit per atzavares, després del qual arribam a les cases de Son Verí. Damunt el portal d'arc rodó, es veu la data de 1843.

A les cases de Son Verí comença el camí asfaltat; cap a migjorn, la vista sobre Palma i sobre l'estret constitueix una panoràmica àmplia.

Després d'un revolt a la dreta, observam el lateral de ponent de les cases, amb algunes instal·lacions modernes, com una pista de tennis. Mentre, cap a ponent es veu la mola de Son Pacs i la vall de Son Matge, i aviat ja es capta la vista sobre Valldemossa, entre oliveres. A la dreta es veuen les penyes que acullen la font de Son Verí; mostrava un conjunt molt interessant de relleus i escultures datades l'any 1591; lamentablement, acabà destruïda per un esbaldrec.

A cinc o sis minuts de les cases, arribam al portell de la finca de Son Verí. Si es troba la barrera tançada, s'ha de botar per un pas situat a la dreta del portell. Uns metres després del portell deixam a l'esquerra el camí de les cases de Mirabò. Des d'aquesta posició consolidam la bona vista sobre la vila de Valldemossa. Un poc més endavant, vora un redol de pins, passam un portell amb una barrera de metall, oberta, amb un enorme pi a la dreta. Després de la barrera, deixam a l'esquerra la casa dels Marges, de nova construcció. Alguns metres més endavant arribam a una bifurcació de camins: a la dreta tenim el portell de les cases del Bosc de Son Homar, i a l'esquerra una camada del camí vell que adreça cap a la carretera

el mirall
amb el suport de

ecogràfic
disseny

francesc de borja moll, 8a baixos · 07003 · palma
971 723 819 · 649 670 163
ecografic1@gmail.com

de Palma i el sector de migjorn de Valldemossa i, a la vora, el camí d'un xalet nou, la construcció del qual apareix sobre el mateix camí nostre, a l'esquerra, amb la porta més baixa que el nivell de la via principal. Un poc després deixam a la dreta el camí de les cases de Ca s'Hereu, que té un portell amb brancals coronats amb hidries ceràmiques. Camí endavant, arribam al pinar de la Coma, i just després un camí parteix a la dreta. Passam un portal sense barrera, amb una caseta de bestiar a la dreta, i deixam a la dreta el camí que enllaça amb el de la coma dels Cairats, vora la font de na Rupit. Després de deixar corral d'animals a l'esquerra, arribam a les cases de la Coma d'en Sureda, una de les possessions històriques de Valldemossa.

Des de les cases de la Coma, el camí va per la dreta, en davallada suau entre parets, amb una renglera de xiprers a l'esquerra, fins que aviat dissenya un revolt a l'esquerra, amb el camí de l'Hort de la Coma a la dreta, rere un portell amb barrera metàl·lica, cap a on es veu la coma dels Cairats. Observam també un lledoner i els polls que delaten la presència del torrent de la Coma. Davallam els darrers metres que ens separen de la carretera de Valldemossa amb

Les cases de Biniatzar.

un alt marge a l'esquerra, que aguanta una marjada amb exponents arboris de grans dimensions, com pins, plàtans, polls i xiprers. Tot plegat constitueix un interessant conjunt botànic que forma part dels jardins romàntics de la Coma. A l'esquerra es veuen uns rentadors, actualment en ruïnes, mentre que a la dreta discorre el torrent, amb polls i abatzeres. Uns quants metres més endavant, a l'esquerra apareix el gran portell de la casa dels senyors de la Coma, amb brancals de pedra viva i un alt eucaliptus vora una caseta de dues plantes d'alçat.

Després d'un revolt a la dreta i d'un altre a l'esquerra, arribam a la carretera principal (Palma-Valldemossa, Ma-1110, km 17,100, aproximadament). Quan arribam a la carretera, hem de travessar l'asfalt i agafar la carretera

cap a la dreta, en direcció a Valldemossa. Després de caminar uns metres sobre l'asfalt, a la dreta queda el carrer d'accés principal a la urbanització S'Arxiduc. Un poc més endavant, a l'esquerra deixam el portellet de la casa dita Vall Hermós i, quinze passes després, trobam una escala que davalla cap a l'esquerra. Anam per aquesta escala per acabar l'itinerari al centre de Valldemossa. Amb Can Ripoll a l'esquerra, ens decidim per pujar pel camí empedrat de la dreta que es converteix en el carrer dels Donants de Sang. Després voltam pel carrer de la dreta i, seguidament, pel de l'esquerra, dit del Rei Sanxo. Per Son Ronqueto, arribam als rentadors i a la plaça de Cartoixa de Valldemossa, on acabam l'excursió i aquesta etapa de la Travessa tira a tira.

GRUP AVA

Viajes
Martel

BAL 029 M/D

PONT DE NOVEMBRE 2011

LISBOA DEL 28 D'OCT. A L'1 DE NOV. 415 euros

VIENA DEL 28 D'OCT. A L'1 DE NOV. 474 euros

ISTANBUL DEL 28 D'OCT. A L'1 DE NOV. 555 euros

BERLÍN DEL 28 D'OCT. A L'1 DE NOV. 400 euros

VOLS DIRECTES - DES DE PALMA

Oms, 50 · 07003 · Palma (Mallorca) · Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · A/e: ventas@viajesmartel.com

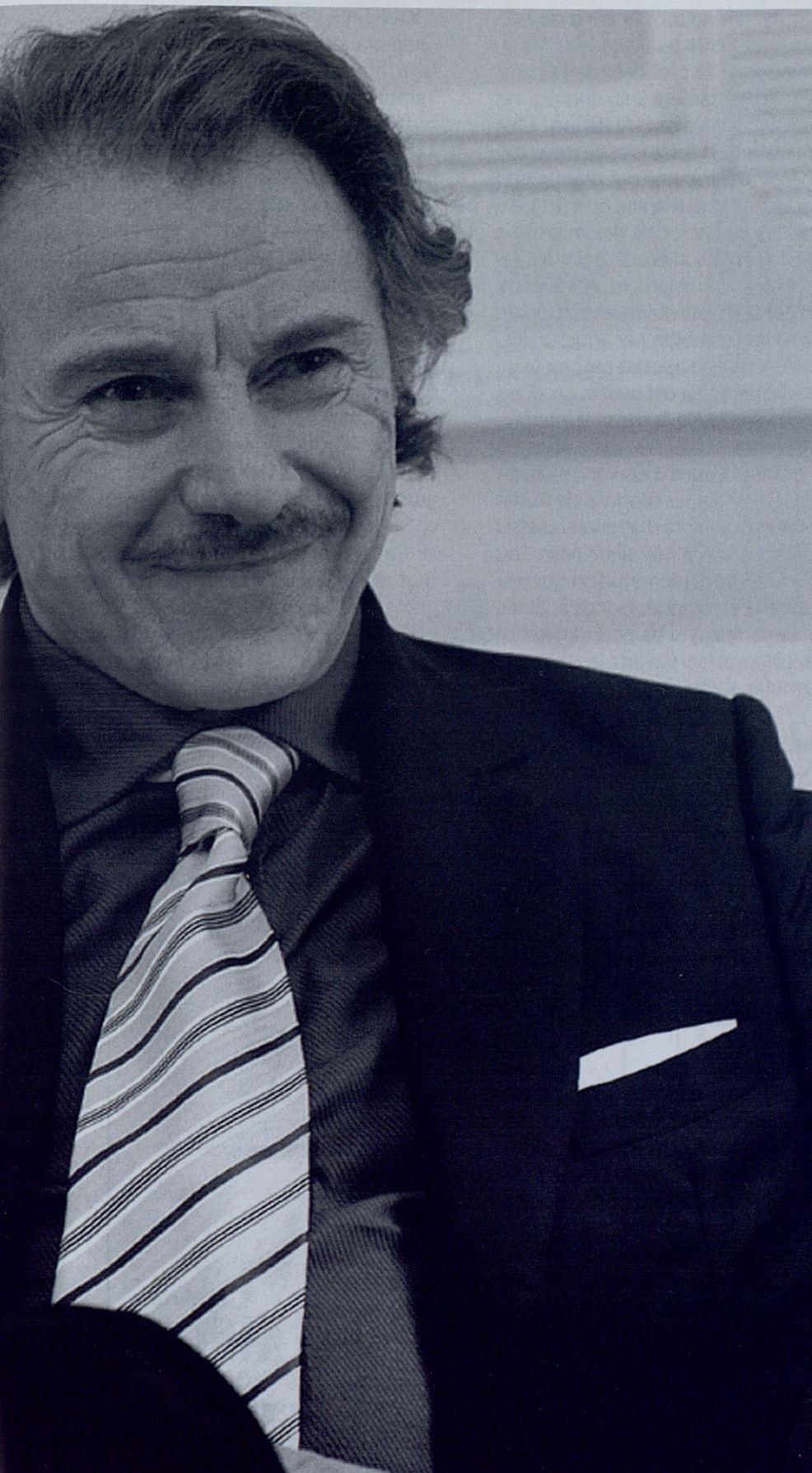
Harvey Keitel, Mallorca sempre té una segona part

TEXT: MATÍAS VALLÉS

La notícia no és que Harvey Keitel hagi tornat a Mallorca, tothom ho fa. Aquest retorn resulta més curiós perquè en el seu primer viatge pensava que era a Marbella. El disculpa el fet que havia participat durant una jornada febril en el rodatge d'*El cielo*, d'Antoni Aloy, juntament amb Lauren Bacall i Sadie Frost. També crida l'atenció que prepari una tercera visita, i tal vegada una quarta, per intervenir en una altra pel·lícula a les ordres de la seva segona esposa, Daophna Kastner. Considerant el caràcter exigent de l'actor, que s'ha enfrontat amb els directors més importants de la història —adorat per Scorsese i Tarantino, expulsat per Coppola i Kubrick—, la pel·lícula d'ambient mallorquí posarà a prova l'estabilitat del matrimoni.

La personalitat incandescent de Keitel supera sovint l'entitat de les pel·lícules en què intervé. A la força ha de sentir-se còmode, a l'entreforc de Mallorca, un actor que ocupa un lloc destacat en les revolucions pròximes del setè art. No seria exagerat atribuir-li un paper de parterot en el desembarcament de la generació que va modificar les coordenades de Hollywood a principi dels setanta. A la seminal *Mean Streets*, de Scorsese, l'exmarine de Brooklyn interpretava un alter ego del director, que desitjava a més que assumís el paper zenital de *Taxi Driver* en lloc del seu amic Robert de Niro. Dues dècades després d'haver as-

sistit a aquest part, va exercir de pare o de padrí de Tarantino a *Reservoir Dogs*, una pel·lícula en què es va implicar fins al punt de produir-la, i que mai no s'hauria rodat sense el seu concurs. A l'hora de promocionar la idea original, es venia com «un grapat de païos amb pistoles i Harvey Keitel».

La relació amb Tarantino es consolida a *Pulp Fiction*. L'actor reincident a Mallorca no arriba a acumular la mitja dotzena de cadàvers que havia facturat a *Reservoir Dogs*, però la seva interpretació del senyor Llop ha proporcionat algunes de les frases més memorables de la història de Hollywood. Entre les inofensives, «som a vint minuts, arribaré en deu». També aquí es va considerar la possibilitat que Keitel interpretàs el paper finalment adjudicat a Samuel L. Jackson. Parir Scorsese i Tarantino és més del que un actor hauria de suportar, però no acaba aquí la seva tasca de canalitzador de genis. El primer llargmetratge que va rodar un cert Ridley Scott es deia *Els duelistes*, i allà hi havia el novaiorquès perseguint-se mútuament amb Keith Carradine al llarg de la projecció. També va tenir un paper, desagradable com li passa sovint, a *Thelma i Louise*.

Cap espectador no ha pogut esquivar la imatge de Keitel, però no tots l'associen amb un nom o una pel·lícula determinada. Quan una directora neozelandesa anomenada Jane Campion es preparava per al seu llançament internacional amb *El piano*, allà hi havia el novaiorquès donant la rèplica a Holly Hunter i duent la cineasta al límit de l'infart. Passant del cinema al teatre, quan el dramaturg Sam Shepard cercava un actor que el representàs als escenaris de Broadway, podeu imaginar-vos en qui va pensar. I després hi ha *Smoke*, aquella oda al tabac —encara que eren cigars vegetals sense nicotina— i a Brooklyn que va ajuntar un Keitel entenedridor amb William Hurt.

La interacció del cinema amb el turisme és una de les malediccions del cinema contemporani. Directors i actors es comprometen a cantar solapadament les bondats d'una geografia determinada a canvi de les aportacions de les autoritats locals. Ni tan sols Almodóvar se sotreu a aquest procés d'adulteració cinematogràfica, encara que potser el producte més lamentable d'aquesta interacció sigui *Una hora més en Canaries*. Per si sola, aquesta pel·lícula desaconsellaria qualsevol viatge a aquelles illes admirables, i tampoc Mallorca no ha d'incórrer en un error d'aquesta envergadura. S'ha debatut si el nom de l'illa ha de figurar en el títol de la producció que ha d'emprendre Keitel. Sovint alleugereix que Mallorca hagi simbolitzat Corfú, desfent-se així de la responsabilitat d'una pel·lícula que no fa justícia a la seva llegenda.

Keitel s'evadeix d'aquestes ser-

vituds reivindicant la feina de l'actor, que considera sagrada. Per alguna cosa és president de l'Actors' Studio, juntament amb dues figures tan aclamades com Al Pacino i Ellen Burstyn. A la força han de molestar-lo les declaracions del dramaturg i cineasta David Mamet, quan sentència que un actor ha de limitar-se a entretenir l'audiència llegint les seves línies correctament. A Mallorca, el protagonista de *Reservoir Dogs* es va mostrar molest per aquesta actitud, ja que ha apostat pel procés interior per mitjà del qual es produeix l'aflorament de la densitat interpretativa requerida. També s'oposaria en aquest punt a Laurence Olivier, exasperat per les dilacions de Dustin Hoffman a l'hora d'afrontar la sessió del dentista de *Marathon Man*. Fart de la tasca d'interiorització que endarreriria el rodatge, va indicar al seu jove company si no podia limitar-se a col·locar-se davant la càmera i simular el seu paper.

Keitel no s'ha limitat a torturar directors, vers els quals mostra una hostilitat a penes dissimulada. També ha projectat companys de repartiment de la talla de Michael Madsen, Tim Roth o Steve Buscemi, per cenyir-nos a la seva quadrilla de *Reservoir Dogs*. Encara que la carrera de tots ells va prosperar, mai no varen assolir la lluminositat que els conferia la proximitat de Mister White, l'assassí interpretat per l'actor novaiorquès. La seva segona visita a Mallorca, que sempre serà la penúltima, l'ha sorprès als 72 anys d'edat. Encara no s'ha produït el retrobament a la pantalla amb Robert de Niro, quasi tan esperat com la col·lisió entre el segon i Pacino. Mallorca té l'avantatge de despullar els seus visitants, i aquí descobrim de primera mà que Harvey Keitel fa mig segle que s'interpreta a si mateix, amb mètode o sense.

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JOGUINES

LLIBRES DE TEXT

MÚSICA, PEL·LÍCULES
I JOCS D'ORDINADOR
EN CATALÀ

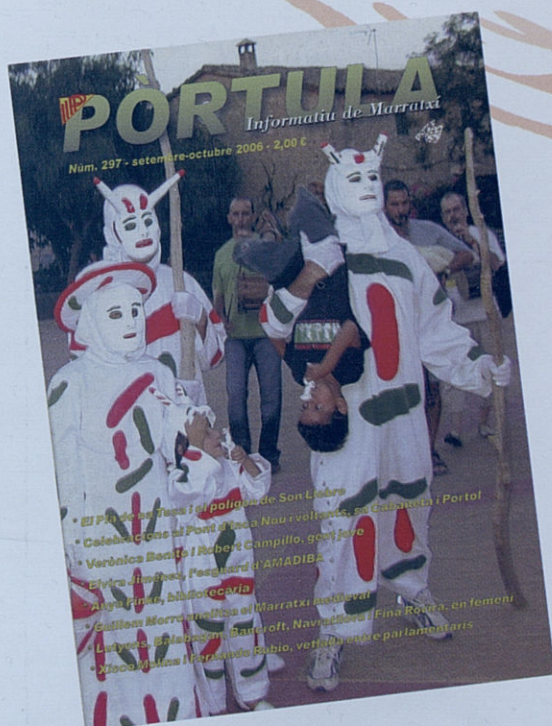
SERVEI DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5 - Tel. i Fax 971 71 38 21
07002 Palma (Mallorca) - quart_creixent@quartcreixent.cat
www.quartcreixent.cat

Arts
XISCO
Gràfiques

carrer del baix riera, 1 - a
tel / fax: 971 47 57 54
07008 Palma de Mallorca

Edicions
de llibres
i revistes

Disseny e impressió
offset i digital

Pressupost sense
compromís !!!

Cartells, fulletons,
targetes, calendaris,
carpetes, etc...

carrer del baix riera, 1-a
tel/fax: 971 475 754
07008 palma
xiscoartgrafic@ono.com

XISCO
arts
gràfiques

**Ajuts per iniciar
estudis universitaris**

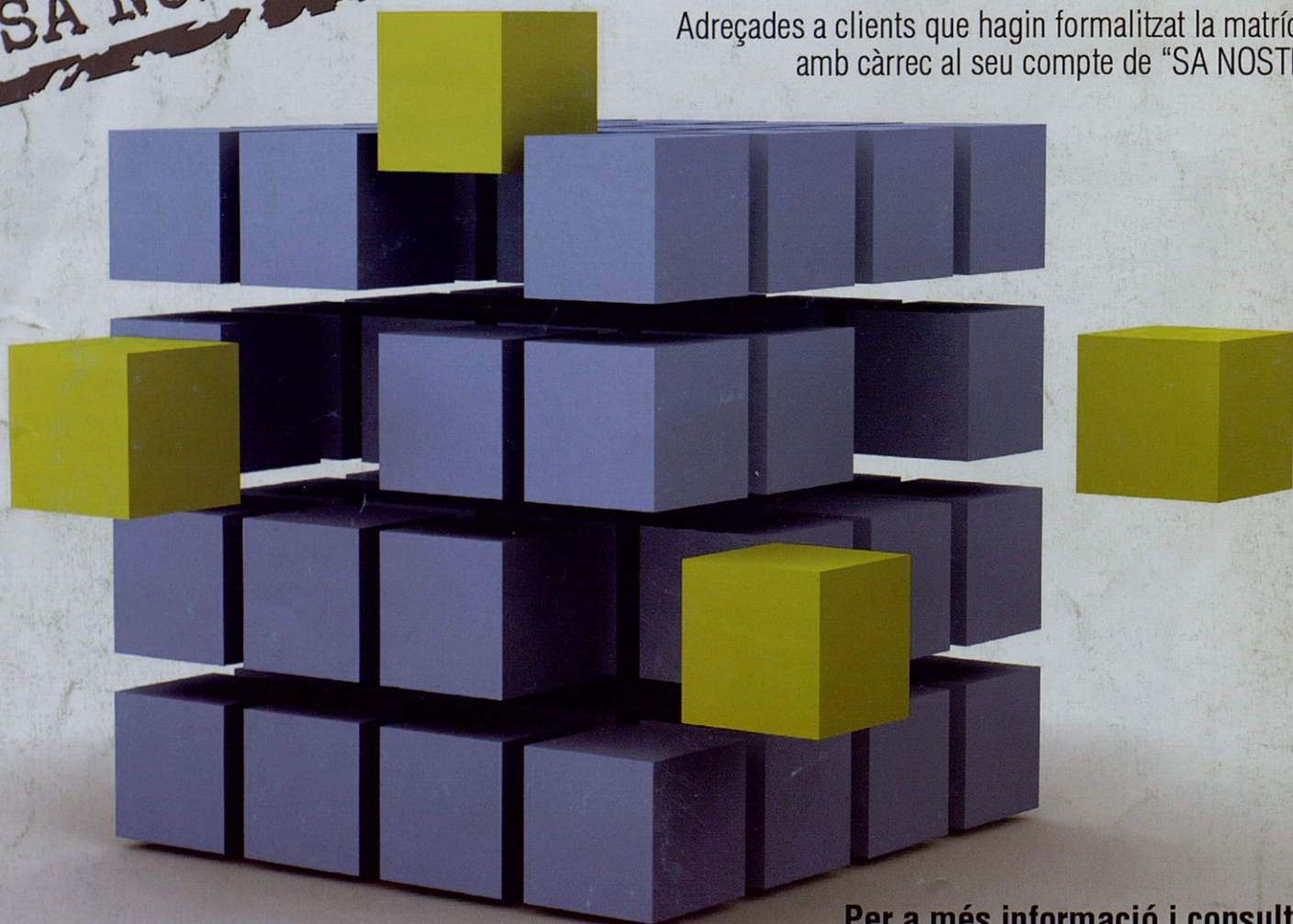
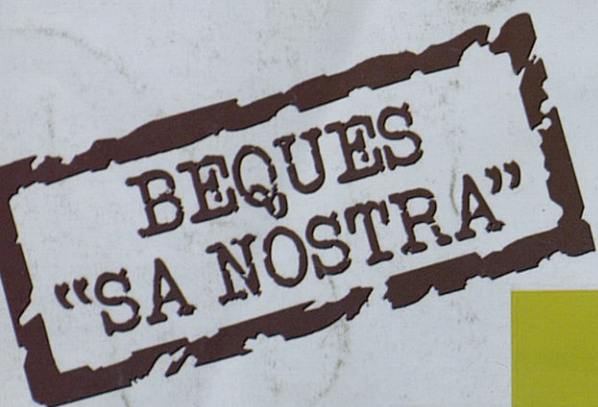
+

**Ajuts per a estudis artístics
i de disseny de grau superior**

CONVOCATÒRIA 2011

Presentació de sol·licituds
del 15 de juliol al 4 de novembre de 2011

Adreçades a clients que hagin formalitzat la matrícula
amb càrrec al seu compte de "SA NOSTRA"

Per a més informació i consultes:
www.obrasocialsanostra.com

Universitat de les
Illes Balears

Obra Social

SA NOSTRA Caixa de Balears